

Latvijas Nacionālā bibliotēka

Preses apskats

19-10-2023

Sagatavoja:

Uzziņu un informācijas centrs

Informācijas pakalpojumu un SBA nodaļa

Silvija Tretjakova: «Grāmatās ir milzīgs spēks»

«Ja sākumskolas bērnam ir grūtības lasīšanā, tomēr vēl daudz ko var iesākt, un viens no visefektīvākajiem paņēmieniem ir skajā lasīšana. Tā ir laba tādēļ, ka nav jānopūlas, kāds cits izdara "melno darbu", bērna fantāzija, iztēle ir pilnībā atbrīvota, viņš nomierinās. Tādā gadījumā grāmatu lasīšana saistās tikai ar pozitīvām emocijām,» saka Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra vadītāja Silvija Tretjakova.

Foto: Kristīna Luīse

Inga Kalva-Miņina

Mums katram ir savs stāsts par grāmatu lomu mūsu dzīvē. Es grāmatu lasīšanu esmu iemīļojusi jau kopš bērnības. Arī studējot filoloģiju, protams, daudz lasīju. Šobrīd, strādājot žurnālistikā, jo īpašu vēribu pievērsu grāmatu jaunumiem, notikumiem bibliotēkās, jaunajiem autoriem – debitantiem. Grāmatu pasaule nelaiž vaļā, tā apbur un mudina dalīties ar lasītājiem arī citus, tādēļ jau otro gadu veidoju saturu savā Instagram kontā @karuselis.lv, dažādos formātos stāstot par izlasītajām grāmatām. Šogad lasītveicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2022" noslēguma pasākumā "Lielie lasīšanas svētki 2023" saņemot Latgales reģiona Lasīšanas vēstneses titulu, aizdomājos, cik patiesībā daudz iespēju un jaunu apvēršņu paver grāmatu lasīšana – gan rakstniekiem, gan lasītājiem. Grāmata var kļūt par tavu labāko draugu un spēj satvināt cilvēkus. Savukārt redzēt bērnu, kas mirdzošām acīm iesaistās sarunā ar rakstnieku vai aizrautīgi stāsta par savu mīļāko grāmatu, – ir tik brīnišķīga sajūta.

Protams, straujais digitālais laikmets ir ļoti negausīgs un mēdz apņemt bērnu lasītājus, iekārdinot ar virtuālām izklaidēm. Tomēr lasītprasmei mazā cilvēkā izaugsības stāstā ir ļoti liela nozīme, jo grāmata ļauj pilnveidoties un kļūt izglītotiem un radošiem, mudina izteikt savu viedokli, paskatīties uz pasauli no cita skatpunkta. Kā motivēt bērnus un jauniešus lasīt grāmatas? Ir daudz labu iniciatīvu, bet, protams, svarīgi, lai arvien vairāk cilvēku iesaistītos lasītveicināšanas pasākumos, motivējot līdzilvēkus vairāk lasīt un rosinot arī 21. gadimtā grāmatu lasīšanu uztvert kā nozīmīgu vērtību.

Tā kā 30. septembrī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) notiks aizraujošs pasākums – Skajās lasīšanas sacensību fināls (tajā piedalīsies arī Latgales skolēni), uz sarunu par šīm sacensībām un grāmatu lasīšanu aicināju Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra (LNB) vadītāju SILVIJU TRETJAKOVU. Sacensības kopš 2017. gada LNB rīko kopā ar Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomi, bibliotēkām un skolām visā Latvijā.

Pastāstiet, lūdzu, mazliet vairāk par Skajās lasīšanas sacensībām.

– Skajās lasīšanas sacensības uzsākām 2017. gadā. Sacensību pamatideja nāk no Nīderlandes, kur šāda programma darbojas jau vairāk nekā 25 gadus. Mēs – LNB Bērnu literatūras centrs –, sadarbojoties ar Nīderlandi, pielāgojām programmu Latvijas apstākļiem un ieviešām to, sadarbojoties ar 30 reģionālajiem koordinatoriem jeb kuratoriem.

2018. gads bija pirmais gads, kad sarīkojām Skajās lasīšanas sacensību nacionālo finālu – noslēgumu. Iesākām bez jebkāda finansējuma, bet nākamajos gados un tagad – kā valstiski nozīmīgu kultūras pasākumu to atbalsta Valsts kultūrkapitāla fonds. Programma ir paredzēta 11–12 gadus jauniešiem skolēniem, kuri mācās 5. un 6. klasē, un notiek daudzpakāpju veidā – vispirms klasē, tad skolā, reģionā, un tad ir nacionālais fināls. Mums par lielu prieku šajās sacensībās iesaistās arī zēni, kas ir ļoti svarīgi, atceroties Starptautiskās lasītprasmes novērtēšanas pētījuma «PIRLS 2021» rezultātus (6% ceturtklasnieku lasīšanas līmenis nesasniedz zemāko pakāpi, tāpat lasītprasmes pētījumi liecina, ka, salīdzinot ar meitenēm, zēni krietni atpaliek – I. K.-M.).

Šīs sacensības veids aizrauj mazos puikas, un līdz ar to viņi savā skolā vairāk demonstrē mazākajiem zēniem, ka arī puikas lasa grāmatas un ar to nodarbojas ļoti nopietni. Tā ir tāda pozīvas attieksmes veidošana pret grāmatu un lasīšanu, kas mums visiem ir ļoti vajadzīga, jo, kā šis satraucošais PIRLS pētījums 2021. gadā uzrādīja – 6% skolēnu, noslēdzot 4. klasi, neprot lasīt. Tā ir milzu traģēdija, kas ietekmē mūsu nākotni, jo katram skolēnam, kas neprot lasīt, rodas problēmas ikvienā mācību priekšmetā, jo visur ir nepieciešama lasīšana. Mums ir kopējs uzdevums, lai varētu lauzt šo sistēmu un apvienot visu resoru un ministriju sadarbību šīs problēmas risināšanā, kas skar ne tikai kultūru, bet arī labklājību, un jo īpaši – izglītību.

No 2001. gada, kopš realizējam lielāko lasīšanas veicināšanas programmu «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija», pamatfinansējums nācis no Kultūras ministrijas, protams, pašvaldības mums ļoti atbalsta, rīkojot lokālos pasākumus, sagādājot bērniem dažādas balvas, organizējot Lasīšanas svētkus reģionā, iegādājoties bibliotēkām žūrijas grāmatu kolekcijas papildu eksemplārus.

Kāpēc mēs to visu darām? Pirmkārt, mēs zinām, ka lasīšana veicina kritisko domāšanu. Ja bērns skatās viedtālrunī, redz jau gatavus izveidotus tēlus un viņam nevajag tos veidot savā galvā, tad smadzeņu darbība netiek līdz galam motivēta un kustināta.

«Ar bērniem ir daudz jārunā, jālasa priekšā, jo valoda, lasot un klausoties tekstū, pilnveidojas daudz ātrāk, nekā augot pagalma vidē, pie datora vai komunicējot tikai ar saviem vienaudžiem. Bagāta valoda un domāšana ir saistītas lietas. Ja sākumskolas bērnam ir grūtības lasīšanā, tomēr vēl daudz ko var iesākt, un viens no visefektīvākajiem paņēmieniem ir skajā lasīšana. Tā ir laba tādēļ, ka nav jānopūlas, kāds cits izdara "melno darbu", bērna fantāzija, iztēle ir pilnībā atbrīvota, viņš nomierinās. Tādā gadījumā grāmatu lasīšana saistās tikai ar pozitīvām emocijām.

Skalje lasītāji ir tāda sacensības metode, ka vienaudži ar savu lielo prieku un entuziasmu spēj aizraut viens otru, jo paši ir izvēlējušies grāmatas un izdomājuši, kā uzstāsies. Mēs nekritizējam, bet cienām bērna izvēli.

Cik šogad dalībnieku piedalās?

– Visā valstī ir piedalījušies 5000 dalībnieku. Rīgā ieradīsies 30 reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas, kopā ar viņiem arī līdzjutēji, būs pilna Ziedoņa zāle, kādi 300–400 dalībnieki. Tiešraidi parasti noskaatās apmēram 4000 skatītāju.

Nozīmīga loma ir lasītveicināšanas programmai «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija». Vai ir viegli izvēlēties grāmatu kolekciju, ko katru gadu piedāvāt lasīšanai?

– Izvēlamies pēc desmit principiem, kas gadu gaitā ir izkristalizējušies. Noslēdzot šajā posmā grāmatas atlasa ekspertu komisija, kurā darbojas Latvijas Universitātes patsniedzēji, grāmatu blogeri, kultūras žurnālisti. Bērnu literatūras centra darbinieki izlasa visas grāmatas, kas iznākušas un varētu būt piemērotas šai lasīšanas veicināšanas programmai.

Principi kolekcijas atlasē ir šādi: bilžu grāmatas pašiem mazākajiem; pasakas – gan tautas, gan autorpasakas; piedzīvojumu literatūra pusaudžiem; dzejoļu krājumi (ieticiams katrā vecumgrupā); neparastas grāmatas tematikas, žanra, formas ziņā; meiteņu literatūra un literatūra zēniem; jauniešu tematikā ieltātas grāmatas; tulkotā literatūra, pārstrāvēt dažādu faunību autorus; viena autora darbus, ko

var uzskatīt par turpinājumu, iekļauj kolekcijā tikai vienu reizi vai augstākais divas reizes; fantāzijas vai fantastikas literatūras grāmatas. Oriģinālliteratūrai tiek dota prioritāte, izvēloties starp aktuālas tematikas un mākslinieciski līdzvērtīga līmeņa darbiem.

Mīlam un cienām Vecāku žūriju. Šis spēks gadu gaitā ir kļuvis vēl lielāks, pateicamies mūsu bibliotekāriem, kuri ir identificējuši šos Lasīšanas vēstnešus reģionos – tos, kas aizrauj ne tikai savus bērnus, bet arī rūpējas, lai sabiedrība vairāk pozitīvi attiektos pret lasīšanu un bibliotēkas apmeklējumu.

Šogad ir īpašs gads – Bērnu literatūras centram aprit 30 gadi, bet no 6. līdz 8. oktobrim pirmo reizi Latvijā notiks Siguldas bērnu un jauniešu literatūras festivāls. Ko novēlētu līdzilvēkiem?

– Mēs cenšamies jūsu rokās ielikt grāmatas, kas varētu kļūt par jūsu labiem draugiem. Nolieciet malā telefonus, papemiet rokās grāmatas. Telefoni mūs apzog, mēs pat nepamanām, kā mūsu bērni atsvēinās. Papemiet savus bērnus klēpī, lasiet ar viņiem kopā, dariet to katru dienu, tā ir īsta burvība, kas stiprina ģimenes saites. Grāmatās ir milzīgs spēks. Tas ir superspēks. Tas mums visiem kopā ir jāsaprot un jāizmanto.

Kā saka mūsu klasiķi, tad kopīga lasīšana visvairāk tuvina bērnus ar vecākiem, jo bērni var uzdot uzreiz radušos jautājumus, kopā domāt, ir burvīgi uzticēšanās un harmonijā pavadīti brīži. Ir jāsaprot, ka grāmatu lasīšana ir prieks.

30. septembrī no plkst. 12.00 Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Ziedoņa zālē notiks Skajās lasīšanas sacensību fināls. Rīgā ieradīsies 30 reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas. Vērot sacensības un just līdzī lasītājiem varēs, arī pieslēdzoties tiešraidi LNB YouTube kanālā, LNB.lv, LSM.lv un «LSM Bērni» Facebook lapā.

Skajās lasīšanas sacensību finālā no Latgales piedalīsies:

EMĪLS BIKERNIEKS no Līvānu novada Rožupes pamatskolas; viņš lasīs Ineses Kešteres grāmatu «Skolas spoks» un par lasīšanu saka tā: «Lasītāprieks rodas, sastopoties ar īsto grāmatu. Man tā bija «Pīfa piedzīvojumi». Novēlu katram satikties ar grāmatu, kas iedvesmo lasīt.»

HUGO ZEILIŅŠ no Krāslavas novada Ezernieku pamatskolas; viņš lasīs Arno Jundzes grāmatu «Kristofers un Ēnu ordenis» un par lasīšanu saka tā: «Visjaukākā balva ir izlasīt labu grāmatu!»

JĀNIS ZAKSS no Balvu novada Balvu sākumskolas; viņš lasīs Ilzes Skraštinās grāmatu «Kā iet pa skolu? Normāli» un par lasīšanu saka tā: «Lasīšana ir viens liels piedzīvojums, un kopā ar grāmatu varoņiem es varu izjust visdažādākos piedzīvojumus.»

EVELĪNA RAZGULAJA no Rēzeknes novada Rēzeknes sākumskolas; viņa lasīs Eleonoras H. Porteres grāmatu «Polianna nu jau liela» un par lasīšanu saka tā: «Man ļoti patīk ikdienā lasīt! Lasīšana ir kļuvusi par aizraušanos, jo, paņemot rokās grāmatu, ir iespēja iztēloties un fantazēt, dažkārt veidot savu īpašu pasauli. Lasot grāmatu, ikdienu iegūst citu nokrāsu, jo grāmatu valstība vienmēr ir īpaši interesanta.»

RAITIS BANGA no Ludzas novada Ludzas pilsētas vidusskolas; viņš lasīs Rutas Skrebeles grāmatu «Palaidnību karaļa Jāņa B. dienasgrāmata» un par lasīšanu saka tā: «Kāpēc ir jālasa? Atbildi ļoti daudz, bet domāju – grāmatas ir jālasa, lai varētu piedalīties un uzvarēt Skajās lasīšanas sacensībās!»

KARIMS RAGABS ELVANĪ no Augšdaugavas novada Špoģu vidusskolas; viņš lasīs Hana-Jirgena Feldhauza grāmatu «Patiešām traki!» un par lasīšanu saka tā: «Es lasu daudz, it īpaši man patīk fantāzijas literatūra. No grāmatām es smeļos gudrību. Visiem iesaku lasīt, jo tas ir ļoti aizraujoši.»

SIGNIJA PASTARE no Preiļu novada Riebiņu vidusskolas; viņa lasīs Marijas Perras grāmatu «Vafeļu sirdis» un par lasīšanu saka tā: «Esmu aizrautīgā un vērigā Signija, mācos Riebiņu vidusskolā, lasu jau no 5 gadu vecuma. Man patīk grāmatas ar aizraujošiem piedzīvojumiem, noslēpumiem un draudzību, kas raisa daudzkrāsainas emocijas. Novēlu visiem izbaidīt lasītāriem!»

JELIZAVETA KUZŅEKOVA no Daugavpils Tehnoloģiju vidusskolas-liceja; viņa lasīs Piretas Raudas grāmatu «Princese pa pastu» un par lasīšanu saka tā: «Lasīšana ir kā nezināms, noslēpumains, brīnumains ceļojums, kuru es iztēlojos, sadzirdu un piedzīvoju. Fantāzijas pasaulē varu lidot pagātnes, tagadnes un nākotnes ceļojumos.»

EVELĪNA VULĀNE – reģionālā čempione no Madonas un Varakļānu novadiem, kura mācās Varakļānu vidusskolā; viņa lasīs Dzintara Tilaka grāmatu «Čausmiņa» un par lasīšanu saka tā: «Pirmās grāmatas lasīju ar nepatiku, bet vēlāk tās sāka iepatīties. Visvairāk lasu grāmatas – dienasgrāmatas.»

Avots: Vietējā Latgales Avīze
Datums: 29-09-2023

Starp gandarījumu un skumjām

Atskats uz izstādi "Uzvilkta Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē" un ieskats tās digitālajā versijā

Trīs mēneši paskrējuši gluži kā zibens, un nupat esam saikuši atpakaļ krātuves plauktos mūzeja šīs vasaras lielo izstādi "Uzvilkta Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē" – tā no jūnija līdz septembra sākumam bija skatāma Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Izstādi gatavojām vairāk nekā gadu, tajā bija iekļauti 40 unikāli tautastērpi, katrs izstādīts ar sava darinātāja un valkātāja stāstu. Aizlienētie tērpi tagad aizceļojuši atpakaļ pie saviem saimniekiem, taču lielākā daļa tērpu ir daļa no mūzeja "Latvieši pasaulē" krājuma un ir atgriezušies savās bezskābes kartona un zīdapaģa gultās mūzeja krātuvē.

Par šo izstādi var droši teikt, ka tā ir bijusi visveiksmīgākā mūzeja 16 gadu pastāvēšanas laikā, un tieši no atpazīstamības skatpunkta – vairāki košie un apbrīnojamie izstādes tautastērpi tika aprakstīti presē, TV un radio sīžetos. Starp apmeklētājiem bieži gadījās cilvēki, kuŗi bija atnākuši apskatīt tieši to, par ko bija dzirdējuši medijos – Zosāra kundzes ar roku izšūtos Praulienas brunčus vai Lauras Sānas bērniņas Bārtas tērpu, kas tapis bēgļu nometnē no palagiem, aizkariem un nacistu karoga...

Izstāde dziesmu un deju svētku vasarā

Izstādes atklāšana tika veiksmīgi ieplānota jūnija sākumā, kad Latvijā knapi bija sācies skolēnu vasaras brīvlaiks un ļaudis bija izsalkuši pēc ziņām, kas saistītas ar ilgi gaidītajiem jubilejas dziesmu un deju svētkiem. Mūsu izstāde kā daļa no dziesmu un deju svētku paplašinātās programmas bija viens no pirmiem vēstnešiem Rīgā, kas redzamā veidā daudzina mūsu dzīvo mantojumu – tautastērpu tradīciju, kas viskrāšņāk Latvijā un pasaulē atklājas tieši svētku laikā.

Māra Siksa stāsta par savu tautastērpu darināšanas un valkāšanas pieredzi sarunā ar izstādes apmeklētājiem 2023. gada 6. jūlijā. Mariannas Aulicemas foto.

Visas vasaras garumā mums bija īpašas palīdzības – lietiskās mākslas studiju audējas Ajija Lasenberga un Māra Pinka. Viņas demonstrēja un ļāva izstādes apmeklētājiem pamēģināt aušanu uz "dzīva" mūzeja priekšmeta – Helgas Kivickas, vēlāk Annas Apines stellēm, kuŗas projektētas un būvētas Fišbachas bēgļu nometnē Vācijā pēc Otra pasaules kara. Izstādes apmeklējumu pavadīja Laumas Cennes un Michael Pinsonneault Kanādā ierakstītās stēļu skaņas, kuŗas ik pa brīdim ieklaudzējās izstādē.

Noteiktos laikos un dienās izstādē bija satiekami draudzīgi "sarunbiedri" – Laine Kivilande, Brigīta Eichmane, Ilze Bērziņa un Ināra Eihenbauma. Viņas bija gatavas ar apmeklētājiem apmainīties ar domām par izstādes eksponātiem un temām. Izstādes trīs mēnešu garumā sarunbiedrus iepriecināja tikšanās ar visdažādākajiem izstādes apmeklētājiem – ārzemju latvieši ar radiem, vietējie interesenti: ģimenes, rokdarbu pratējas, bibliotēkai konferenču dalībnieki, Ukrainas bēgļi, starptautisko programmu studenti.

Vasaras beigās ik pa brīdim izstādes telpas piepildīja ārzemju tūristi no krūza kuģiem, savā ģisajā pieturas laikā "ieskrienot" arī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā – viņus izstādē redzētais fascinēja un ieinteresēja! Apmeklētāji arī paši stāstīja par līdzībām un atšķirībām savas zemes tautastērpu darināšanā un valkāšanā un par savu personīgo pieredzi bēgļu gaitās.

Izstādes kurātores Ieva Vītola un Marianna Aulicema kopā ar sarunbiedri Brigītu Eichmani izstādes pēdējā dienā. Mariannas Aulicemas foto.

Bazām nebija pamata

Kā jau allaž, izstādes veidotājus nodarbina domas par to, kā publika izstādi uztvers. Vai satura veidotāju doma būs skaidri nolasāma? Vai izstādītie tautastērpi būs drošībā? Vai tie būs labi redzami? Vai ir par daudz teksta? Vairbūt – par maz? Katra šāda detaļa tika rūpīgi izrunāta ar izstādes mākslinieci Tatjanu Raicīnecu, kuŗas dizains krāšņos tautastērpus un to stāstus izcēla industriālā stalažu "rāmī".

Tiesa, lielākās bazas mums bija par to, kā Latvijas etnografijas speciālisti uztvers izstādīto tautastērpu dažādību un izdomas bagātību. Kurātoru izvēle izstādāmajiem tērpiem apzināti bija tāda, lai demonstrētu ārzemju latviešu tautastērpu daudzveidību, tērpu darināšanas un valkāšanas stāstu niansas. Kaut arī visi izstādītie tērpi demonstrēja cieņu pret latviešu etnografisko mantojumu un vairāki no tiem ir darināti ar lielu meistarību un precizitāti, izstādē bija eksponāti, kuŗos varēja saskaft ļoti radošu pie-

Audēja Māra Pinka ļauj aušanu mēģināt gan daudz pieredzējušiem, gan pavisam jauniem izstādes apmeklētājiem. Mariannas Aulicemas un Ilzes Bērziņas foto.

Izstādes kurātorē Ieva Vītola stāsta par Krievijas latviešu tautastērpiem. Māriņa Zidera foto.

ēju tautastērpa sūdināšanai un komplektēšanai. Tas lielā mērā saistīts gan ar atrodamo informāciju, gan valkāšanas vajadzībām, gan materiālu pieejamību, kas ārpus Latvijas ir pavisam cita. Par laimi, bazas palika bažu līmenī – etnogrāfi, rokdarbu meistari un citi speciālisti trimdā darinātos tērpus iepazīna ar interesi un sapratni, apbrīnojot gan to darināšanas īpašas metodes un paņēmienu, gan latviešu cēntienus ārpus Latvijas uzturēt savu kultūru un tradīcijas.

"Dzīvie eksponāti"

Spilgtākie notikumi izstādes laikā bija tikšanās ar tērpu valkātājiem un īpašniekiem, speciālistu sarunas un lekcijas. Šajos omulīgajos pasākumos izskanēja sirsnīgi un daudzveidīgi stāsti. Piemēram, Rolands Blezūrs stāstīja, kā viņa māte Zenta tika galā ar tautastērpu darināšanu četriem ātri augošiem bērniem Anglijā. Evita Lisovska stāstīja par savu no krustmātes mantoto Bārtas tērpu, kuŗš šūts bēgļu nometnē Vācijā un tagad tiek valkāts Latvijā. Ilona Uskalis aprakstīja Abrenes tērpu, kuŗu darināja vairāki rokdarbu meistari Anglijā un uzdāvināja "Abrenes" pils Francijā līdzdibinātājai Anitai Lediņai kā spēcīgu izturības un identitātes simbolu. Beļģijas latvietē Dace Ulmane pastāstīja, kā viņa, nebūdamā šuvēja, pamazām gādā tautastēr-

pus ne tikai saviem trim bērniem, bet arī šuj tērpu daļas Briseles latviešu dejtājiem.

Par izstādes kulmināciju uzskatāma tieši dziesmu svētku nedēļa, kad izstāde bija pavisam pilna ar apmeklētājiem un izstādē satikās trīs cienījamās stāstnieces – tautastērpu īpašnieces, katra no sava kontinenta. Māra Siksa, Maija Hinkle un Rita Jefimova stāstīja ne tikai par saviem tērpiem – izstādes eksponātiem, bet arī par dzīvi trimdā – latvietības ieadzināšanu savās ģimenes ārpus Latvijas, par neatlaidīgu darbu, lai citus pasaulē izglītotu par latviešu tradīcijām, kultūru, valodu. Viņu pieredzes bagātē stāstījumi un klātbūtne bija ļoti aizkustinoša un iedvesmojoša izstādes apmeklētājiem.

Iepazīsti digitālo izstādi internetā!

Noņemot izstādi, jutām pret-runīgas sajūtas. Kaut arī bijām gandarīti, ka mūzejam uzticētie tērpi visu vasaru ir bijuši pieejami publikai un ka izstāde labi apmeklēta un augstu novērtēta, vienlaikus tomēr skumām par īso izstādes apskates laiku. Lai izstāde dzīvotu ilgāk un būtu pieejama tiem, kuŗi nevarēja izstādi redzēt klātienē, esam atklājuši digitālo izstādi interneta mājas lapā www.uzvilkta-latviju.lapamuzejs.lv.

Katram tērpiem digitālajā izstādē veļtā atsevišķa lapa. (Turpinājums 6. lpp.)

Starp gandarījumu un skumjām

(Turpinājums no 5. lpp.)

Tajā tautastērps aplūkojams gan kā muzeja eksponāts šodien, gan vēsturiskā uzņēmumā – kādreizējā valkātāja mugurā.

Pietuvinātas tērpa detaļu fotogrāfijas ļauj izpētīt un novērtēt rokdarbu daudzveidību. Turklāt izstādī bagātina arī audiostāsti, kas tērpos palīdz pamanīt neparasto. Tos ierunājušas lieliskas balsis – Liene Sebre latviešu un Iveta Ivansone angļu valodā.

Izstāde kā aizraujošs un krāšņs ceļojums diasporas tautastērpu pasaulē veidota plašam interesentu lokam: tā ne tikai atspoguļo tautastērpu daudzveidību un dažāda veida rokdarbus, bet ļauj ielūkoties arī mūsu tautiešu raibajā dzīvesstāstu klāstā 20. gadsimta drāmatisko vēstures notikumu kontekstā. Iedziļināties vairāk ļauj izstādes laikā notikušo lekciju un diskusiju video

Digitālās izstādes "Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē" ekrānšāviņš.

ieraksti, kā arī ekskursija, kuŗu vada izstādes kurātores Marianna Auliciema un Ieva Vītola. Mazu bērnu vecākiem un skolotājiem noderīgas būs krāsojamās lapas un papīra lelles, kuŗas var ietērt dažādu novadu tērpos, mācoties atšķirt svārkus no brunčiem un tādējādi apgūstot tautastērpa daļu nosaukumus.

Šī izstāde nebūtu bijusi ie-

spējama bez mūsu muzeja draugiem visā pasaulē, viņu ilgstošā atbalsta un krāšņajiem dāvinājumiem. Muzejs un pētniecības centrs "Latvieši pasaulē" ir pateicīgs ikvienam no jums! Paldies par jūsu ģimenes stāstu uzticēšanu, nozīmīgu dzimtas relikviju dāvināšanu, par viesošanu izstādē un muzejā šovasar, par draudzīgiem un atbalstošiem

Apmeklētāji izstādē "Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē". Māriņa Zidera foto.

vārdiem, par pārliecību, ka ārzemju latviešu pieredze ir vērtīga Latvijas vēstures un mantojuma daļa. Paldies, ka jūs palīdziet mums to izstāstīt citiem!

Pateicamies arī izstādes "Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē" atbalstītājiem Valsts kultūrkapitāla fondam, Latvijas Republikas Kultūras ministrijai, Sabied-

rības integrācijas fondam, Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai, Latviešu fondam, Rīgas valstspilsētas pašvaldībai, Ritas Grisliis-Sējas piemiņas ziedojumiem. ●

Marianna Auliciema
muzeja un pētniecības
centra
"Latvieši pasaulē" galvenā
kurātorē

Māsas Ināra, Rīta un Dzintra pie fotogrāfijas, kuŗā redzamas kā dejotājas tautastērpos. Brigitas Eichmanes foto.

Mazais Alberts paslēpies aiz paša izkrāsotā Mārtiņa Rītiņa tautastērpa zīmējuma. Danutes Grīnfeldes foto.

Danute Grīnfelde vada nodarbību diasporas bērnu nometnes "Daugavas stāsti" dalībniekiem. Gunas Dancites foto.

Ar cienu pret rakstīto

Šodien Frankfurtes grāmatu gādātīgū tiks parakstīts Ļubļanas manifests par augstākā līmeņa lasītpr

Manifests, ko atbalsta Starptautiskā Izdevēju asociācija, Vācijas Valodu un literatūras akadēmija, Eiropas Izdevēju federācija, "PEN International" un Starptautiskā Bibliotēku asociāciju federācija, tiks parakstīts Frankfurtes grāmatu gādātīgus viesvalsts – Slovēnijas – kultūras programmas ietvaros. Manifestu atbalsta gan grāmatniecības nozares starptautiskās organizācijas – Eiropas lasišanas veicināšanas organizāciju konsorcijs (EURead), Starptautiskā Bērnu un jauniešu grāmatu padome (IBBY), Starptautiskā Bibliotēku asociāciju un institūciju federācija (IFLA) un Starptautiskā Izdevēju asociācija (IPA) –, gan Latvijas Grāmatizdevēju asociācija.

Augstākā līmeņa lasītprasmē ir visiedarbigākais rīks analītiskās un kritiskās domāšanas attīstībai. Tā attīsta izziņas spējas un trenē pacietību iemaņu apguvē, paplašina mūsu spriestspēju, attīsta saprātīgu empātiju un iecietību pret viedokļu daudzveidību – sociālas iemaņas, bez kurām nav iedomājami informēti demokrātiskas sabiedrības pilsoņi. Šī manifesta parakstītāji aicina atzīt augstākā līmeņa lasītprasmes nemainīgo nozīmi digitālajā laikmetā.

Sagaidot Frankfurtes starptautiskā grāmatu gādātīgus 75. gadadienu, pasaules grāmatnieku kopiena aicina lasītājus un nelasītājus, izglītojamus un izglītojamus, politiskus un viedokļu veidotājus pievērst uzmanību tam, cik būtisks priekšnoteikums demokrātiskas, garīgi un fiziski veselīgas sabiedrības pastāvēšanai ir prasme lasīt, patiešām izprotot izlasīto. Cieņa pret grāmatu, pret rakstīto vārdu kā ticamas informācijas un radošas iedvesmas avotu ir viena no mūsu pamatvērtībām. Zinātniskos pētījumos pamato to manifestu 10. oktobrī publicēja vairāku valstu liellei raksti, arī "Latvijas Avīze".

Uz jautājumiem, kas saistīti ar lasītprasmes problēmām, atbild manifesta darba grupas dalībnieki ANDRĒ ŠILLERS-CVIRLAINS, Regensburgas bibliotēkas direktors Bavārijā Vācijā, ADRIANS VAN DEL VĒLS, Leidenes Universitātes emeritētais profesors, un MIHA KOVÁČS, Ļubļanas Universitātes izdevējzinātņu profesors, Slovēnijas viesu valsts programmas kurators Frankfurtes grāmatu gādātīgū.

Paaudzes "pazaudzētie vārdi"

Trešā daļa Eiropas izdevītājū ar pūlēm apgūst lasišanu pat zemākajā līme-

Latvijas bērni izdevniecības "Liels un mazs" izdoto jauno grāmatu atvēršanā.

ni. Augstākā līmeņa lasītprasmi ļoti reti izvērtē – tās statusu apzināties ļoti apvienī. Kāpēc tā? Kāds varētu būt skaidrojums?

A. Šillers-Cvirlains: – Tas, ka situāciju nav mēģināts labot agrāk, daļēji skaidrojams ar to, ka lasišanu nereti uzskata par pamatprasmi, kuras apguvi var uzticēt sākumskolai. Par to, ka teksti mēdz

šots skatījums uz lasītprasmi neņem vērā neskatāmos dažādos procesus, kā cilvēki veido attiecības ar tekstu, lasītāju dažādību un individu prasmju un stratēģiju līmeņa atšķirības, ar lasišanu saistītos psiholoģiskos procesus, to skaitā tādas pamatemocijas kā iedvesma un vilšanās, dažādos šķēršļus lasišanai – motivācijas trūkumu,

– Augstākā līmeņa lasišana – lasišana, kas sniedzas ārpus vienkāršas zīmju atšifrēšanas un informācijas ieguves, – ir mūsu varenākais kritiskās domāšanas rīks. Tā attīsta izziņas spējas, paplašina mūsu domāšanas konceptuālo ietvaru, trenē uzmanību, pacietību un kognitīvo empātiju, liek mums saskarties ar sarežģītiem secinājū-

matas, mūs trenē pārbaudīt dažādas interpretācijas, atklāt nozīmju daudzslāņainību, pamanīt modeļus un sekot atsaucēm, saskatīt subjektīvas atkāpes un preturāna un radīt izsmacinātas trauslas saiknes starp tekstu un kultūras kontekstu. Bez šādām iemaņām mums trūkst prasmes atspēkot populistiskus vienkāršojumus, savzvērestības teorijas un dezinformāciju un ar mums ir daudz vieglāk manipulēt. Bez šādām iemaņām mēs nespējam adekvāti reaģēt uz sarežģīto vidi sev apkārt, it sevišķi attiecībā ar citiem cilvēkiem. Teksti ir domāšanas rīki, lasišana ir pūles, saskare ar cilvēku viedokļiem un izpausmēm. Augstākā līmeņa lasītprasme palīdz attīstīt būtiskas saskarsmes iemaņas, mijiedarbi ar citiem. Saskarsme ar citādiem uzskatiem, iesaistīties dialogā, pārvērtējot savus priekšstatus, nevis tikai "iegūstot vai saņemot informāciju", ir viena no domājoša, spriestspējīga pilsoņa pamatiemaņām. Demokrātiska sabiedrība, kuras pamatā ir daudzu informētu dalībnieku vienošanās, var pastāvēt tikai tad, ja ir elastīgi, daudzpusīgi lasītāji ar izkoptu augstākā līmeņa lasītprasmi.

– Jums ir bažas, ka nākotnes paaudzes "pazaudzē vārdus". Ko jūs ar to domājat? – Tā ir atsauc uz Mārgaretas Atvudas frāzi: "Karš

Andrē Šillers-Cvirlains:
"Lasītprasmes apguve un izkopšana turpinās visu mūžu."

PUBLICITĀTES FOTO

būt sarežģīti un tos uztvert ir jātrenējas, tiek runāts samērā reti, turklāt pret šo faktu izturamies kā pret problēmu, kas jānovērš, nevis kā pret cilvēka sarežģītās būtības atspulgu. Lasītprasmes izvērtējums, tās mācīšana un pietiekami bieži arī lasītprasmes izpēte lielākoties fokusējas uz pamatprasēm un lasišanu informācijas ieguvei (tiesa, pedējā laikā situācija ir uzlabojusies, piemēram, PISA ("Programme for International Student Assessment") pētījumā vērtē spēju uztvert vairākus dokumentus vienlaikus). Šāds vienkār-

zišanu barjeru, vāju lasītprasmi –, kas ietekmē kā bērnus, tā pieaugušos, un tekstu sarežģītību, ko rada valodas līdzekļu izvēle, idejas, aprakstītā cilvēku mijiedarbē šīs vienkāršotais skatījums noved pie tā, ka trūkst izpratnes par lasišanas sociālo un politisko nozīmi, ka lasišanu mēs vairs neuztveram kā izziņas un sociālu procesu.

– Mūsdienu augstā attīstītā sabiedrība nav tikai lasišanas produkts, arī tās turpmākā pastāvēšana nākotnē un pretestības spējas cieši saistītas ar lasišanu. Ko tas īsti nozīmē?

mēm, daudzveidīgiem informācijas avotiem un alternatīvām realitātes versijām, apšaubīt līdzšinējos aizspriedumus. Jebkuram informētā demokrātiskās sabiedrības pilsonim visas šīs sociālās iemaņas ir neatstājamas. Šāda lasišana ir ceļš uz personības attīstību un mūžizglītības pamatu pamats; tā ir arī sociālas un politiskās mijiedarbē centrālā dimensija. Lai mēs kā informēti pilsoņi iesaistītos demokrātiskā sabiedrībā, mums ir vajadzīga augstākā līmeņa lasītprasme. Tieši garāka apjoma teksti, piemēram, grā-

ir tas, kas notiek, kad valoda izsmelusi savus līdzekļus." Uzskatīt, ka lasišana ir vienkāršs process, ir tas pats, kas uzskatīt, ka valoda ir viegli atšifrējama un viss, ko cilvēki saka vai raksta, ir viegli saprotams (tātad to ir arī viegli vērtēt vai pētīt), un tas no mums neprasa lielu prāta piepūli. Pasaule, kas sastāv no fikstām nozīmēm, ir noslēgta vide, kurā nav vietas citādajam, sarežģītajam, variācijām un nozīmes precizējumiem – bet tieši tie ir valodas kā sociālas darbības kodols, Nobela prēmijas laureāts Amarija Sens savā grāmatā "Identitāte un vardarbība" uzsvēris, ka katrā no mums mīt sarežģīta persona ar vairākiem daudzveidīgām identitātem. Tiekme vienkāršot un reducēt cilvēku līdz tikai vienai no tām izraisa vardarbību un padara cilvēku manipulējamu. Tas pat attiecas uz tekstiem un citām lingvistiskām vienībām. Vārdi var mums atvērt durvis uz sarežģīto, bet var kalpot arī pretējam nolūkam. Tieši to es domāju, runājot par zaudētiem vārdiem. Savā grāmatā "Die Fragilität des Zugangs" (2021) esmu jau norādījis, ka pasaulē, kuras uzbrūvē jau paredzēta viegla pieēja informācijai, padara mūs nejutīgus pret faktu, ka šāda piekļuve patiešām ir sarežģīta, trausla un prasa pamatīgu piepūli. Pati informācijas koncepcija, ko esam iikuši "Informācijas sabiedrības" pamatos, mūdiņa domāt, ka kaut kur atrodas rūpīgi sašķīroti saīsināti, ko mums atliek tikai ātri savākt, un, kad esam šādi "informēti", atliek vien apstēties un atslābināties. Tomēr šī ideja ignorē mūsu kognitīvo un lingvistisko prasmju milzīgo apjomu un ievainojamību. Tāpēc demokrātiskā sabiedrībā kognitīvo iemaņu un prasmju dziļāka izpēte ir neaizstājama. Pagaidām nepietiek, ka koncentrējamies uz to, lai informācija būtu plaši pieejama.

"Lasišanas funkcionāri" – katrā skolā?

– Mācību programmas jau krietnu laiku paredz, ka izglītājome ir pilnībā apguvuši lasītprasmi līdz brīdim, kad nonāk vidusskolā. Vai šīs pienēmums joprojām ir spēkā? Kurā vecumā bērni sasniedz augstāko kompetences līmeni lasišanā, un kā to var noteikt?

– Lasišana nav elementāra pamatprasme (kā to nesen uzsvērusi mani amerikāņu kolēģi Rempels un Hemelerss). Lasītprasmes

vārdu

mes svarīgo lomu

apguve un izkopšana turpinās visu mūžu. Ir daudz dažādu aspektu, ko mēs neapņemas skolā, turklāt ne visi tos iemācās un nebūt ne vienā laikā – ir nepārtraukti jāpilnveidojas. Mūsu spēja kritiski domāt ir nesaraunājama saistīta ar lasītprasmes līmeni. Kritiski domāt galvenokārt nozīmē nebūt mierā ar pirmo iespaidu, neuzticēties acumirkli, bet papērt dziļāk. Izpratne prasa laiku. Kritiska domāšana ir šķirojoša domāšana – pret sarežģītu pasauli attiecamiem atvērti, neapģērot tūlītējus vienkāršus risinājumus. Kritiska domāšana ir laikietilpīga. Izlasīt biežu grāmatu nozīmē pieņemt faktu, ka ir lietas, ko nav iespējams aprakstīt vai analizēt dažos teikumos. Kritiskā domāšana nozīmē pieņemt to, ka mēs uzreiz nedoņamajam vai neizprotam skaidri – drīzāk lielāko daļu laiku mūs kavē un traucē dažādi aizspriedumi, iedomas, informācijas trūkums vai zudums, neprasme vai manipulēšana. Kritiskās lasītājs atvel laiku šai sarežģītībai – jo ir tālācies no pieredzes. Visas šīs iemaņas attīstās laika gaitā – tas veicināt un praktizēt ir daļa no mūsu uzvedības un paradumiem.

Katram, kurš lasa, vajadzīgs miers, iespējams, pat vienatne. Taču mēs nedrīkstam bērnus un jauniešus atstāt vienatnē lasīt. Kā šo pritrunu atrisināt, veicinot lasīšanu?

A. van del Vēls: – Pretrunas patiesībā ir mazākas, nekā mums šķiet, tāpēc ka lasīšana vienlaikus ir gan sociāla, gan individuāla prakse. To lieliski apliecina "BookTok" panākumi, popularizējot lasīšanu jauniešu vidū. Ja, pati lasīšana ir individuāls process, taču izlasīt nozīmē mēs apjaušam, pārrunājam un apspriežam to ar citiem. Citu viedoklis ir svarīgs, izvēloties, kuru grāmatu lasīt nākamo un kāpēc, tāpat apsverot, ko lasām vai jau esam izlasījuši. Šī iemesla dēļ būtu brīnīšķīgi, ja mēs varētu katrā skolā ieviest tādevētas lasīšanas funkcionārus, kas palīdzētu skolēniem izraudzīties lasāmvielu, un ja katram skolā vecuma bērnam varētu piedāvāt īpaši lasīšanai piemērotu vietu, piemēram, skolas bibliotēku. Šādas grāmatas un lasīšanai veltītas telpas nekalpotu tikai ļoti praktiskajai vajadzībai nodrošināt uzmanīgai lasīšanai (lasīšanas individuālu posmam) nepieciešamo klusumu, tam būtu arī dziļi simboliska sociālā dimensija: tās apliecinātu skolēniem, cik lielu nozīmi sabiedrība piešķir lasīšanai, jo īpaši – diem-

žēl – pārāk bieži sastopamās situācijās, kad mājas apstākļi nestimulē lasīšanu.

– Vecākajās klasēs valodu mācību stundās augstākā līmeņa lasītprasme ir būtiska, lai veiktu teksta analīzi un interpretāciju, kaut gan ar stundas vielu konkrēti nav saistīta. Vai tas būtu jāmaina? Kā lasīšanu integrēt mācību procesā?

– Augstākā līmeņa lasītprasme noteikti būtu iekļaujama mācību programmā kā patstāvīga vienība. Pašlaik svaru kausi ir pārlieku nosverušies par labu lasīšanas funkcionālajai daļai: spēst pārtulkot vārdus, vārdu savienības utt. Izglītība vienmēr kalpo diviem galvenajiem mērķiem. Viens ir pilnībā vērstis uz lietderību – lai izglītojami iegūtu zināšanas un prasmes, kas palīdz normāli funkcionēt sabiedrībā.

Otru vārdiņā devēt par morālo uzdevumu. Tā nolūks ir sekmēt skolēnu attīstību, palīdzēt atrast dzīvei jēgu. Augstākā līmeņa lasītprasme noder abu šo mērķu sasniegšanai, bet jo īpaši morālajam mērķim radīt jaunajam cilvēkam labāku sazobi ar paša dzīvi. Pedagoģu gadu desmitos esam arvien vairāk pametuši novārtā tradicionālos veidus, kā dzīvi padarīt jēgpilnu. Reliģija, filozofija, morāle un citas būtiskas kultūras tradīcijas kļūvušas par izvēles priekšmetiem. Uzsvārs tiek likts uz individuāli izvēli un atbildību. Ja izglītība nesniedz izglītojamiem rīkus, kas palīdz izdarīt pareizo izvēli, tā viņus pamatīgi iegāž. Augstākā līmeņa lasītprasme ir visiedarbigākais instruments, ko varam piedāvāt tiem, kam jāuzņemas atbildība par savu dzīvi. Jebkurš mēģinājums pievērst lielāku uzmanību šo prasmju izkopšanai nenovēršami sākas ar pedagoģu apmācību. Šaubos, ka mana dzimtene Nīderlandē ir vienīgā valsts, kur jaunie skolotāji bieži vien nepietiekami novērtē to, cik svarīga ir lasīšana – par augstākā līmeņa lasītprasmi nemaz nerunājot.

– Vai ir zināms, kā cilvēku lasītprasme mainās pēc skolas un augstskolas beigšanas? Vai ir veikti pētījumi par pieaugušo lasītprasmi un paradumiem?

– Tā lielākoties ir neizpētīta teritorija – ja neskatītu faktu, ka daudzas Eiropas valstis satraucoši strauji pieaug to cilvēku skaits, ko varam dēvēt par ļaudīm ar zemu lasītprasmi. Kopā ar kolēģi Jaku Grečaru nesen piedāvājam koncepciju "Lasīšanas veselība", kas palīdzētu veidot grafiku, kurā atspoguļoti sabiedrību veidojošo individuālo kolektīvo lasī-

šanas paradumi, kombinējot to ar atbilstošu "Lasīšanas veselības koeficientu" – instrumentu, kas ļautu konstatēt un sekot sabiedrības lasīšanas veselības izmaiņām. Šādas metodes dotu iespēju apkopot ziņas par cilvēku lasītprasmi pēc tam, kad viņi jau ieguvuši izglītību.

– Kā to var mainīt?
– Vispirms ir atklāti jāatzīst, ka lasīšanas krīze – kas ietver vājas lasītprasmes palielināšanos, ir daudz nopietnāka problēma, nekā līdz šim uzskatījām. Tā iepriekš visbiežāk tika pieskaitīta funkcionālām problēmām, proti, izglītojami nespēj izpildīt izglītības standartu prasības un pilsoņi nespēj saprast ik-

gad dzīvesveida popularizēšanai, to vēstījums bija skaidrs un neparprotams: ja gribi dzīvot veselīgāk un ilgāk – kusties! Ir pagājuši piecdesmit gadi, un daudzi cilvēku paradumi ir būtiski mainījušies: viņi mazāk smēķē un nodaļojas ar fiziskām aktivitātēm daudz biežāk nekā tolaik. Man ir aizdomas, ka izpratne par to, kā grāmatu lasīšana trenē mūsu smadzenes un atmiņu un šādi vairo mūsu prāta spējas, mēs esam pozīcijas, kurās pirms piecdesmit gadiem bija fizisko vingrinājumu atbalstītāji. Kā sekmēt šo izpratni – tas ir smags jautājums ne vien grāmatu mārketinga speciālistiem, bet galvenokārt izglītības darbinie-

kad tehnoloģijas, mediju un sabiedrību skar lielas pārmaiņas un viss, kas šķita stabils un pastāvīgs, it kā izkūst no pakaist kā nebijis. Klimate pārmaiņas, ekrānu tehnoloģijas un mākslīgais intelekts ir šādi kausējoši mehānismi tāpat kā 20. gadsimtā visu izmaiņīgu elektroniskie plašsaziņas līdzekļi un masveida rūpnieciskā ražošana. Vēl jaunāk – mēs dzīvojam laikā, kad no daudzus augstskolu programmām izsvītrotā garu, sarežģītu tekstu lasīšana, kam nepieciešama augstākā līmeņa lasītprasme – pieņem, ka šīs rīcības mērķis ir pielāgoties studentu un arī mācībspēku aizvien sarūkošajai koncentrēšanās spējai.

zītīva, tad mums ir jāatrod pareizais līdzsvars starp šīm virskārtas nosmeļšanas iemaņām un augstākā līmeņa lasītprasmi: ja atbilde ir negatīva, būtu jēdzīgi ekrānu lietošanu ierobežot, cik vien tas iespējams.

– Ko jūs darāt, lai uzurētu labā līmeni savu lasītprasmi? Vai kaut kā to trenējat? Ko ieteiktu darīt tiem, kuri vēlas turpināt attīstīt savu lasītprasmi?

– Man ir gandrīz negrozāmi paradumi iedarbināt savu ķermeni un prātu: lai kur es būtu, pamostos 5:45 un dodos stundu garā skrējienā. Pēc atgriešanās no tā, ritas rīcības procedūram un brokastīm es stundu lasu neatkarīgi no tā, vai darbdiena ir vairāku tikāšanu virkne, vai plānoju to pavadīt atot un rakstot. Otrs lasīšanai atvēlētais laiks nogriežnis ir vakarā pirms naktsmiera. Rītos lasu dažādu izziņošanu tekstus darba vajadzībām, vakaros – daiļliteratūru. Parasti vakaros lasu tikai grāmatas drukātā formātā, lai atpūstos no ekrāniem. Pedagoģos divos mēnešos pirmo reizi piecpadsmit gadu laikā esmu atgriezies no šī paraduma, jo pārāk daudz laika prasīja viesu valsts programmas gatavošana Frankfortes grāmatu gadatirgum. Gaidu, kad viss atkal atgriezīsies normālā gultnē.

– Kāpēc Lūbļānas manifesti?

– Lūbļānas manifesti ieguvis savu nosaukumu par godu tūras, ka 2023. gadā Frankfortes starptautiskajā grāmatu gadatirgū viesu valsts ir Slovēnija. Lasīšana kā viena no galvenajām tēmām Slovēnijas dalības programā izvēlēta tādēļ, ka šai valstij Eiropā ir īpaša vieta: "Slovēnija ir vieta, kur tiekas četras valodu grupas un kultūras (ģermāņu, slāvu, romāņu un urālu) un mijiedarbojas četri atināvi un klimata veidi (Alpu, Vidusjūras, Panonijas baseina un Dinarīdu). Tā ir vieta, kur vēstures (un arī citi) vēji pūš sevišķi spēcīgi. Pedagoģos simt gados slovēņi ir dzīvojuši piecas dažādas valstis un pieredzējuši četras atšķirīgas sociālās un politiskās sistēmas. Neviens no tām ne-noturējas ilgāku laiku. Tāpēc mums vērīgi jāizprot viss citādais sev apkārt, lai vēstures vēji mēs neaizpūstū. Augstākā līmeņa lasītprasme ir viens no mūsu svarīgajiem izdzīvošanas rīkiem. **KL**

NO ANĻU VALODAS TULKUJUSI RENĀTE PUNKA
Tulkojums tapis sadarbībā ar Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju.

LATVIJAS GRĀMATIZDEVĒJU ASOCIĀCIJA

Adrians van del Vēls: "Augstākā līmeņa lasītprasmes trūkums ietekmē mūsu spēju domāt, tāpat apdraud mūsu sabiedrības demokrātisko iedabu."

PUBLICITĀTES FOTO

dienā nepieciešamo būtisko informāciju. Taču jāsaprot, ka augstākā līmeņa lasītprasmes trūkums ietekmē mūsu spēju domāt, tāpat apdraud mūsu sabiedrības demokrātisko iedabu. Neaizmirsīsim, ka modernā demokrātijā bez lasītprasmes vispār nebūtu iedomājama. Bet mūsdienu ārkārtīgi kompleksajā sabiedrībā demokrātijai ļoti nopietni apdraud dažādi filtru burbulži, viltus ziņas un citas dezinformācijas formas, ka tikai ar lasītprasmi (technisku spēju dekodēt vārdus) vairs nepietiek. Tikko akceptējam šo saikni starp augstākā līmeņa lasītprasmi, domāšanu un demokrātijas nodrošināšanu, kļūst arī skaidri saskatāma nepieciešamība būtiski revidēt attieksmi pret lasīšanu (un rakstīšanu) mācību programmā. Un tam vajadzīgi augsta līmeņa politiskie lēmumi, jau sākot ar pedagoģu apmācību. Ja jaunajiem cilvēkiem jau agrā vecumā ļauj izjust lasīšanas un domāšanas spēku, samazinās varbūtība, ka pēc skolas beigšanas viņi pārstās lasīt. Lai uzsvērtu un skaidrotu lasīšanas lielo nozīmi ne tikai skolas vecuma bērniem, bet sabiedrībai kopumā, tikpat svarīgi ir arī darīt visu iespējamo, lai grāmatas un lasīšana būtu pamanāma. Šim nolūkam vissvarīgākās ir publiskās bibliotēkas un lasīšanas veicināšana.

Mūsdienās vajadzīgi sarežģīti prāti

– Kādi ir ieteikumi augstākā līmeņa lasītprasmes veicināšanai pieaugušo vidū?

M. Kovāčs: – Divdesmitā gadsimta septiņdesmitajos un astoņdesmitajos gados daudzās Eiropas valstīs tika sāktas kampaņas veselī-

kiem un skolotājiem visos izglītības līmeņos. Ticu, ka tādi rīki kā viedtālruni un mākslīgais intelekts ir lielisks atbalsts tam, kas rodas mūsu smadzenēs – bet, ja tajās nekā daudz, nav arī daudz ko stimulēt, toties cilvēkiem ar grāmatu trenētiem prātiem šīs tehnoloģijas palīdz paveikt daudz brīnīšķīgu lietu. Nav taču grūti saprast, kurā grupā mēs vēlētos nonākt.

– Mums vēl aizvien ir jāizprātne par to, kādas politiskās sekas ir lasītprasme. Kā to mainīt?

– Mēs, cilvēki, esam sarežģītas un daudzslāņainas būtnes, kas radījušas ar sarežģītām problēmām pārpilnu pasauli. Tas izprāšanai ir vajadzīgi sarežģīti prāti. Tā kā domas formulējām vārdos, sakarība ir skaidri redzama: kurā vārdū zinām un jo skaidrāk saprotam, ka atkarība no konteksta to nozīmē mēdz mainīties, jo sarežģītākus jautājumus varam analizēt, apspriest un izprāt, protams, pieņemot, ka esam apguvuši loģikas likumus un spējam tos radoši lietot, saskaroties ar jaunām situācijām un fenomeniem. Lai attīstītu visas šīs kognitīvās spējas, labākais man zināmais veids ir sarežģītu tekstu lasīšana.

Tāpēc augstākā līmeņa lasītprasmes trūkums ir nopietna blakne. Ja nespējam aptvert sarežģīto pasauli, kurā dzīvojam, mēs sākam to vienkāršot un meklējam glābību no apkārtējās neskatības, nelokāmi ticot šādiem vienkāršojumiem. Visspilgtākie un arī nāvējošākie to piemēri ir totalitārās ideoloģijas. Viltus ziņas, sazvērestības teorijas un nolieģu kultūru es uzskatu par to mūsdienu ekvivalentiem.

Visdrīstāk šādi vienkāršojumi savairojas brīžos,

Neizmantotās iespējas budžets

Kultūras darbinieku algu reformai nākamā gada valsts budžetā naudas nav

Aisma Orupe

NĀKAMGAD valsts atvēlētē līdzekļi kultūrai ir mazākie kopš 2010. gada, ja rēķina procentos no IKP (pēc COFOG metodoloģijas), un sasniedz 0,39%, iepriekš tie nekad nenoslidēja zem 0,4%. Vienīgais ievērojams kāpums izņēmuma Valsts kultūrkapitāla fonda projektu finansējumā, jo tas piesaistīts akcīzes nodoklim tabakai, alkoholam un azartspēlēm. Algu reformai, uz ko tā cerēja šajā jomā strādājošie, nauda piešķirta nav, un no 3,8 miljoniem eiro, kas paredzēti darba samaksas palielinājumam mūziķiem un aktieriem, Dziesmu svētku nozares kolektīvu vadītājiem nav ticis ne centa.

Lai gan Kultūras ministrija (KM) pieprasīja 16,2 miljonus eiro vai vismaz 8,5 miljonus eiro darbinieku algām, valdība piešķir aptuveni 3,8 miljonus eiro. Lai gan līdz šim lielai daļai nozarē strādājošo darba samaksai bija neliels ikgadējs kāpums, tas nav spējis segt ne inflāciju, ne arī sasniegt valsts sektorā nodarbināto vidējo atalgojumu, Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdē skaidroja KM valsts sekretāre Dace Vilsone.

Viņa norādīja, ka krīze veidojas divās grupās, viena no tām ir orķestru mūziku un aktieru darba samaksa. It īpaši tas skar mūziskus, kuriem Latvijā starp trim Baltijas valstīm ir viszemākās algas, līdz ar to šīs jomas profesionāļi sākuši aizplūst uz Lietuvas un Igaunijas kolektīviem, kur piedāvājums ir daudz vilninošāks. Otra grupa, kas ir apdāta, ir Dziesmu svētku nozares kolektīvu vadītāji, kuru darba samaksa lielā mērā atkarīga no pašvaldībām. «Kopumā šis modelis bijis sadrumstalots un nepilnīgs, nenodrošinot garantētus un sociāli aizsargātus darba apstākļus,» atzina D. Vilsone.

KM plāno pārskatīt finansējuma pozīcijas bāzes budžetā un atrast tajā ap 1,2 miljoniem eiro, ko novirzīt mērķdotāciju dublētšanai pašvaldību kolektīviem. Viens no avotiem varētu būt līdzmaksājuma palielināšana par bērnu izglītoshanu profesionālās ievirzes programmās vai arī apmaksāto izglītojamo vietu skaita samazināšana.

Eksperts Nauris Puntulis (NA) uzsvēra, ka Latvija ir vienīgā Eiropas valsts, kurai Dziesmu svētki kvantitatīvi un kvalitatīvi ir tik augstā līmenī, ka mūsu pienākums ir tos nosargāt tādu ilgtermiņa. «Kad ieraugu Dziesmu

▲ LAI gan mūziķiem darba samaksa ir kāpusi par 6%, plaisa starp vidējo algu valsts sektorā joprojām paliek. Tā kā Latvijā starp trim Baltijas valstīm ir viszemākās algas, līdz ar to šīs jomas profesionāļi sākuši aizplūst uz Lietuvas un Igaunijas kolektīviem, kur piedāvājums ir daudz vilninošāks. FOTO - LETA

svētku kolektīvu vadītāju algu alīvē apāju nulli, mani tas ļoti uztrauc, jo pats esmu ieguldījis lielu darbu, lai sakārtotu šo sistēmu,» teica N. Puntulis, piebilstot, ka kopumā šo KM budžetu var nosaukt par neizmantotās iespējas budžetu, jo kultūrai tas skaitļu valodā pedējos gados ir visnabadzīgākais.

Lielāko daļu finansējuma kultūrai nodrošina pašvaldības (0,5% no IKP), taču cerēt, ka tās spēš atrast savos budžetos līdzekļus papildu izdevumiem kultūrai, nav pamata, jo provizorisks aprēķini rāda, ka ir vietvaras, kuru finansējuma pieaugums nesasniedz 1,1%, pusei tas nav lielāks par 5%, uzsvēra Latvijas Pašvaldību savienības padomniece Izglītības un kultūras jautājumos Ināra Dundure. Viņa atgādināja, ka gadu pie algu reformas strādāja darba grupa, tika sagatavoti Ministru kabineta noteikumi, kas paredzēja, ka abas puses – valsts un pašvaldības – meklē iespēju kāpināt finansējumu, lai Dziesmu svētku nozares kolektīvu vadītājiem varētu maksāt lielākas algas. «Tagad atkal esam turpat, kur bijām – bez valsts atbalsta,» secināja I. Dundure.

Latvijas Profesionālās mūzikas kolektīvu asociācijas pārstāvis Sandis Voldiņš no-

KM saimniecība (objektu skaits un darbinieki)

Muzeji	8	842
Bibliotēkas	2	406
Teātri	7	956
Koncertorganizācijas	5	459
Kultūrizglītība	12	499
Rīgas Cirkis	1	23
Latvijas Nacionālā opera un balets	1	546
Starptautiskā rakstnieku/tulkotāju māja	1	6
Latvijas Nacionālais arhivs	1	396
Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde	1	107
Nacionālais kino centrs	1	11
Kultūras informāciju sistēmas centrs	1	35
Latvijas Nacionālais kultūras centrs	1	46
Kultūras ministrija	1	105

KM prioritārie pasākumi 2024. gadā

Pieprasīti 67,7 miljoni eiro, no tiem neatliekami nepieciešamie – 21,4 miljoni eiro
Valdības apstiprinātie: 15,2 miljoni kultūrai un 5,5 miljoni eiro medijiem
Kultūras nozares darbinieku algām – pieprasīti 15,2 miljoni, neatliekami nepieciešami 8,5 miljoni
Piešķirts – 3,8 miljoni
Kultūrizglītības iniciatīvām – pieprasīti 2,5 miljoni, piešķirti 1,4 miljoni eiro (Skolas somai)

Pieprasīti:

Būtiskām aktivitātēm – nacionālā kino saglabāšanai, lasīšanas veicināšanai/grāmatu iepirkumam, nozīmīgu iestāžu veidošanai, V. Purvīša muzeja veidošanai, reģionālajam TV, Vēsturisko zemju programmai, mazākumtautību festivālam – ap 5,7 miljoni eiro, atbalstīts - nacionālajam kino 900 000 eiro un lasīprasmei – 400 000
1,2 miljoni kultūras IKT (īģatavot atsevišķs pieprasījums)
Kultūras bōvju atjaunošanai ap 5,7 miljoni
Kultūras infrastruktūras sakārtošanai ap 6 miljoni eiro
Pedagogu darba samaksai 6,9 miljoni
Pārejai uz mācībām valsts valodā 3628 eiro
VNĪ nomas maksu sadārdzinājuma segšanai 418 618 eiro (atbalstīts 400 000)
Latvijas dalības ES divdesmitgades svinībām 190 000 eiro
Sabiedrisko mediju apvienošanas sākšanai 5,5 miljoni (atbalstīts)
NEPLP 238 065 eiro (atbalstīts)

Avots – KM

rādīja, ka algu jautājums netiek uzvertes nopietni. Lai gan mūziķiem un aktieriem darba samaksā ir kāpums 6% apmērā, plaisa starp vidējo algu valsts sektorā joprojām

paliek. Diemžēl ilgtermiņa risinājums nav redzams. Tādas algas, kādas ir šobrīd (1358 eiro bruto), Igaunijā kultūras darbiniekiem ar augstāko izglītību bija pirms četriem gadiem. Līdzīgi ir ar Lietuvu, kas šogad ir panākusi lielu izrāvieni, iegūstot šim mērķim papildu finansējumu 304 miljonu apmērā. Tas ļauj piedāvāt mūziķiem 2000 eiro algu mēnesī.

Dziesmu svētku biedrības priekšsēdētājs, diriģents Ints Teterovskis vērsa uzmanību uz to, ka 98% amatierkolektīvu vada profesionāļi, kādi strādā jebkurā profesionālā orķestrī: «Vini no valsts saņem pasūtījumu gatavot konkrētu repertuāru un strādāt ar konkrētu mūziku. Par valsts pasūtījumu amatierkolektīvu vadītāji mēnesī saņem 39 eiro. Ar prieku skatos uz kolēģiem orķestros, kuri cinās par 2000 eiro, es būtu priecīgs kaut vai par 100 eiro.» Viņš kā labu piemēru minēja Igaunijas modeli, kur minimālā likme par akadēmisko stundu, vadot amatierkolektīvu, ir 19,50 eiro. Pašvaldība tur algo diriģentu, maksājot 1000 eiro mēnesī. No šīs summas 500 eiro kompensē valsts. I. Teterovskis rosināja Dziesmu svētku procesu ievirzīt politiski un pārskatīt KM nākamā gada budžeta prioritātes. ●

Avots: Diena

Datums: 17-10-2023

Bibliotēkas aicina apgūt medijpratību

No 23. līdz 31. oktobrim Latvijā norisināsies Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļa. Šā gada virstēma ir medijpratības veicināšana digitālajā vidē.

Jūrmalas Centrālā bibliotēka un tās struktūrvienības – Centrālā bibliotēka, Alberta Kronenberga Slokas bibliotēka, Bulduru bibliotēka, Imanta Ziedoņa Ķemeru bibliotēka un Kauguru bibliotēka – aicina ikvienu interesentu apmeklēt bibliotēkas un iepazīties ar informatīviem materiāliem par medijpratību, saņemt konsultācijas, kā arī pārbaudīt savas zināšanas medijpratībā, piedaloties viktorīnā. Dalībnieki, kas būs sekmīgi atbildējuši uz vismaz pusi no viktorīnas jautājumiem, saņems piemiņas balvas.

Termins “medijpratība” nozīmē noteiktu prasmju kopumu informācijas meklēšanai un ieguvei, tās kritisku izvērtēšanu un interpretēšanu, kā arī izpratni par in-

formācijas radīšanas nolūkiem un kontekstu dažādos informācijas avotos. Medijpratības un informācijpratības veicināšanā liela loma ir bibliotēkām.

Laikā no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada maijam Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Imanta Ziedoņa Ķemeru bibliotēkas vadītāja Sintija Zukule piedalījās Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centra īstenotajā “Medijpratības meistarū” programmā, kļūstot par medijpratības mentoru. Iegūtās zināšanas sniedz iespēju nodot tās citiem Jūrmalas bibliotekāriem un iedzīvotājiem un būt par kontaktpersonu medijpratības jautājumos.

**IMANTA ZIEDOŅA ĶEMERU
BIBLIOTĒKA**

Avots: Jūrmalas Avīze

Datums: Oktobris, 2023

Katlakalna bibliotēkai 115!

Katlakalna bibliotēka ir viena no visvecākajām bibliotēkām Ķekavas novadā. Šogad tai aprit 115 gadi!

Katlakalna bibliotēka ir dibināta 1908. gadā kā biedrības bibliotēka ar lasītāju zāli, kur tajā laikā tika rīkotas teātra izrādes, priekšlasījumi un zaļumu svētki. Nozīmīgu ieguldījumu Katlakalna bibliotēkas attīstībā devusi vadītāja Vaira Lorberga, kas bibliotēku vadījusi divdesmit piecus gadus. Pēc viņas bibliotēkas vadību pārņēma Daiga Dinsberga.

Katlakalna bibliotēka tāda, kādu jūs to zināt šodien, ar plašām un skaistām telpām, kur pulcēties, mācīties, strādāt un izzināt, pastāv kopš 2014. gada. Tomēr ideja par jauno projektu radās un tika lolota krietni

agrāk, 2007. gadā, kad bibliotēka svinēja savu simto dzimšanas dienu. Neatlaidīgā komandas darbā arhitekta Jura Pogas projektētā Katlakalna bibliotēka plašākai publikai savas durvis vēra 2014. gada 6. martā. Bibliotēkas darbinieces vienmēr cenšas iesaistīt ne tikai katlakalniešus, bet arī novada iedzīvotājus novada kultūras dzīvē. Darbiniecēm vienmēr ir svarīgi, lai Katlakalna bibliotēka ir vieta, kur pulcēties zinātkāriem prātiem, kur ne tikai augt, attīstīties un izzināt, bet arī vienmēr justies gaidītiem un aprūpētiem.

Katlakalna bibliotēka

Avots: Ķekavas Novads

Datums: 10-10-2023

Grāmatu svētki Baltinavā

Daloties iespaidos par pavadīto dienu, Evija Gulbe skaidroja: "Es uz šīm tikšanās braucu kā uz darbu – nobruņojusies, noskaņojusies un tad nonāku svētkos, kas ir tik patīkami – Paldies! Es šajos svētkos jutos ļoti lutināta un mīlēta. Tas, ko mēs ar bērniem kopā darām, tas nav darbs, tie ir prieki, tie ir svētki!"

DŽŪLIJA APINE
Foto: Madara Siliņa

Balvu Centrālā bibliotēka sadarbībā ar apgādu "Zvaigzne ABC" Grāmatu svētkus organizē kopš 2011. gada. Šogad par svētku norises vietu tika izvēlēta Baltinava. Baltinavieši izvēlējās autorus, rūpīgi gatavojās viesu uzņemšanai, un 14. septembrī Baltinavas Kultūras nams un Baltinavas vidusskola pildījās ar viesiem, ziediem, āboliem un svarīgākais – sarunām par grāmatām.

Šogad lasītājiem bija iespēja tikties ar latviešu dzejnieci un rakstnieci Viju Laganovsku, kuras auditorija bija pieaugušie un Baltinavas vidusskolēni. Rakstniece un dzejniece, bērnu grāmatas "Koko un Riko" autore Evija Gulbe priecēja pašus mazākos lasītājus. Ar grāmatu "Trakā lapsa" un „Trakā Lapsa ceļo” autori Agnesi Aizpurieti tika 1.- 4. klases skolēni un noslēgumā izveidoja arī katrs savu lapsiņas grāmatzīmi. Arlita Laine, grāmatas "Brūnās acis" autore, priecēja 5. un 6. klases skolēnus. Ar latviešu rakstnieku Aivaru Kļavi tika 7.-9. klases skolēni un citi interesenti.

Svētkus ar brīnišķīgu klarinetes un klavierspēli ieskandināja Toms un Eduards Buraveci. Ar iedvesmojošām uzrunām svētku dalībniekus sveica Baltinavas Kultūras nama vadītāja Lidija Ločmele, Balvu novada pašvaldības domes priekšsēdētāja vietniece Sandra Kapteine, Balvu Centrālās bibliotēkas direktore Ruta Cibule, kā arī Baltinavas pagasta pārvaldes vadītāja Sarmīte Tabore. Uz svētkiem bija ieradusies arī apgāda "Zvaigzne ABC" īpašniece un vadītāja Vija Kilboka un dalījās ar īpaši svarīgiem iemesliem, kāpēc mums katram būtu jālasa grāmatas. Svētku dalībniekus priecēja arī Baltinavas 1.-4.

klašu ansambļa skanīgās balsis (vadītāja Aija Nagle).

Kā jau katru gadu katram autoram tika piešķirta krustmāte. Krustmātes, tie ir cilvēki, kas rūpējas, lai mūsu ciemiņi šeit justos labi. Par šīs dienas krustmāti Evijai Gulbei kļuva Ilze Ločmele. Vijas Laganovskas krustmāte bija Silvija Buklovskā. Par Arlitas Laines labsajūtu rūpējās Valentīna Kaša. Tatjana Začeste bija krustmātes lomā Aivaram Kļavim. Par Agneses Aizpurietes krustmāti kļuva Vija Jermacāne. Aivars Kļavis tikšanās laikā ieinteresēja savus klausītājus un tika apbērts ar tik dziļiem jautājumiem, ka dažkārt vajadzēja kārtīgi padomāt, pirms sniegt atbildi. Arlita Laine pauda, ka ļoti gaidīja šos svētkus. Viņa ir pārsteigta, ka tagad viņai regulāri sanāk tikties ar bērniem, jo rakstot grāmatu "Brūnās acis", nebija paredzējusi, ka tā uzrunās šo auditoriju. Arlitu priecē bērni un viņu daudzie un interesantie jautājumi. Arlita atzīst, ka jūtas iedvesmota, īpaši no vides un visa pasākuma kopumā. Vija Laganovska atklāj, ka viņa sarunu raisīja apgrieztā veidā, nevis viņa gaidīja jautājumus no auditorijas, bet uzdeva tos pati. Vija, atzīmējot to, ka viņas saknes meklējamas Balvu novadā, piebilst: "Baltinavā slikti jau nemaz nevar būt". Agnese Aizpuriete norāda, ka daudz jautājumu tika uzdots par viņas profesiju, un viņa varēja padalīties arī par grāmatu tapšanu, ne tikai par ilustrācijām un animācijām. Agnese stāsta: "Mani visvairāk priecē viņu radošā daba un entuziasms, braucot tikties ar bērniem esmu pārsteigta, cik viņi ir brīvi un atvērti, šāda auditorija iedvesmo!"

Par iesaisti svētku organizēšanā Balvu Centrālā bibliotēka izsaka pateicību Inārai Bubnovai un Baltinavas komandai, kā arī apgāda "Zvaigzne ABC" komandai.

Madonas novada bibliotēkā

Nākamajā trešdienā, 18. oktobrī, pulksten 11 Madonas novada bibliotēkā – klātienē un paralēli arī tiešsaistē no Madonas novada bibliotēkas Facebook konta – būs iespēja sekot līdzi reģionālajai konferencē "Madonā lasa, pēta un raksta".

Konferences pirmā daļa tiks veltīta tēmai "Madonas novads literatūras pētījumos, rakstnieku dzīvē un daiļradē".

Par Aleksandru Plensneru no Grašu Lejaspakuļiem stāstīs literatūrzinātniece Sigita Kušnere. Filoloģijas doktore Ieva E. Kalniņa referēs par Adīnas Ķirškalnes, Mirdzas Kempes un Jāņa Sudrabkalna draudzību. Literatūrzinātnieks Viesturs Vecgrāvis atklās Doku Ata saistību ar Madonu, Incukalnu, Ropāziem un Dzelzavu. Profesors, filoloģijas doktors Benedikts Kalnačs sagatavojis referātu "Blaumaņa Ērgļi, Blaumaņa Vidzeme. Cilvēks, vide un laiks rakstnieka darbos". Tematu "Ezeriņš un Madonas novads" apskatīs tekstu redaktore Sanna Dāboliņa.

Konferences otrā daļa (sākums pulksten 14.30) tiks veltīta diskusijai par teātri cauri laikiem un novadiem. Tajā piedalīsies teātra zinātniece Zane Radzobe un Latvijas Nacionālā teātra aktrise Agnese Budovska.

Uz konferenci īpaši aicināti Madonas novada bibliotekāri, novadpētnieki, kultūras un sabiedriskie darbinieki, bet arī ikviens interesents. Konferences mērķis ir popularizēt Madonas novada kultūrvīdi, tās personības izglītības, kultūras un citās radošajās jomās gan vēsturiskā, gan mūsdienu kontekstā. Konferences viens no ieguvumiem noteikti būs novada un radošo personību atpazīstamība, tā rosinās arī citus valsts reģionus izcelt vietējo kultūras un izglītības jomu darbinieku devumu.

Pasākumu organizē Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centrs un Madonas novada bibliotēka.

Avots: Balvu Novada Ziņas

Datums: Oktobris, 2023

Avots: Stars

Datums: 13-10-2023

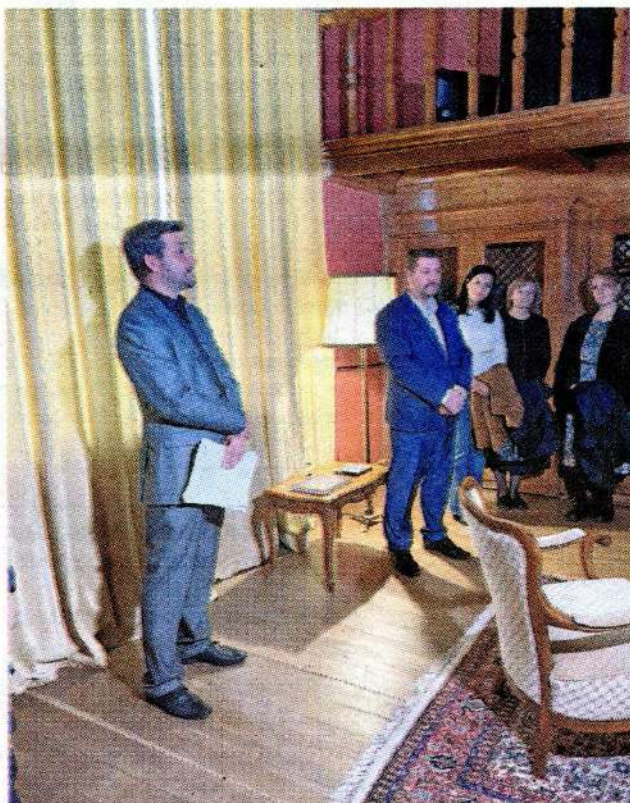
Pelču pils vēsturiskajā bibliotēkā tapusi interaktīva ekspozīcija

Pateicoties Kuldīgas novada pašvaldības īstenotajam projektam, Pelču pili pārmaiņus piedzīvojusi vēsturiskā bibliotēka – restaurētas koka kāpnes, kā arī izveidota jauna ekspozīcija “Stāstu skapji,” kas interaktīvā veidā, izmantojot gaismas projekcijas un audio stāstus, iepazīstina ar Pelču pils un pagasta vēsturi.

“Man ir liels prieks par šādiem projektiem, īpaši pagastos. Bibliotēka - tā ir gaismas pils. Katrai vietai ir vajadzīgs magnēts, ceru, ka šis projekts tāds būs un pievilinās cilvēkus Pelčiem. Lai šis projekts kalpo kā iedvesma pelčenieku nākamajām idejām un projektiem, vienlaikus pamudinot arī citus pagastus veikt lielus darbus. Šis process nebūt nebija viegls, daudzi ir pielikuši roku, lai tas taptu, tādēļ vēlos pateikt lielu paldies visiem iesaistītajiem,” sacīja Kuldīgas novada domes priekšsēdētājs vietnieks Artis Roberts.

Pelču pils vēsturiskā bibliotēka ir vienīgā šāda veida saglabātā bibliotēka Latvijā. Tajā iespējams apskatīt ne tikai seno grāmatu krājumus, bet arī unikālo ozolkoka interjeru un seno centrālapkures sistēmu, kur pa iebūvētām lūkām grāmatu skapjos savulaik plūdis siltais gaiss.

Projektā “Pelču pils vēsturiskās bibliotēkas kāpņu restaurācija un “Stāstu skapju” ekspozīcijas izveide” veikti restaurācijas darbi bibliotēkā esošajām koka vītņu kāpnēm un izveidota patstāvīga ekspozīcija “Stāstu skapji”. Interaktīvā ekspozīcija ļauj ikvienam iepazīt ne tikai pašu bibliotēku, bet arī Pelču pagasta vēsturi kopumā. Ieklausoties audiogida stāstījumos par Pelču pils un pagasta vēsturi, var vērot krāšņas

Kuldīgas novada domes priekšsēdētājs vietnieks Artis Roberts un Ģirts Jankovskis – interaktīvās ekspozīcijas “Stāstu skapji” izstrādātājs un viens no idejas autoriem.

gaismēnu projekcijas griestos.

Ekspozīcija veidota tā, lai būtu saistoša dažādām vecuma grupām – ierīkota grāmatu spēle “Puzle”, atmiņas spēle vizuālās uztveres trenēšanai, kā arī spēle “Legendu detektīvs”, kas interesantā veidā ļaus iepazīt visu ekspozīciju.

Lai vēsturiskā Pelču pils bibliotēka varētu uzņemt lielāku cilvēku skaitu un būtu iespēja izmantot telpas divu līmeņu interjeru un galeriju (tautā

saukto balkonu), apmeklētāju drošībai bija nepieciešams restaurēt vēsturiskās koka kāpnes, kurām bija konstatēta kāpņu progresējošā ģeometriskā nobīde. Veicot restaurāciju, šīs nepilnības novērsta.

Sadarbojoties ar Pelču pagasta pārvaldi, tiks nodrošināts, ka interaktīvā ekspozīcija “Stāstu skapji” būs pieejama apmeklētājiem visa gada garumā.

**ILZE MEIRUPSKA- EGLĪTE,
ILZES GRĪNFELDES foto**

Projekts “Pelču pils vēsturiskās bibliotēkas kāpņu restaurācija un “Stāstu skapju” ekspozīcijas izveide” realizēts ar Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) daļēju atbalstu, projekta Nr.22-02-AL31-A019.2201-000004. Kopējās projekta izmaksas, ieskaitot kāpņu restaurāciju un tai nepieciešamās dokumentācijas izstrādi, kā arī ekspozīcijas izvietojumu un videosīzeta izveidi, ir 45226.81 EUR, no kuriem 34842.42 EUR ir ELFLA finansējuma daļa un 10384.39 EUR ir pašvaldības budžeta līdzfinansējums.

ETROPAS SAVIENĪBA
EIROPAS REĢIONĀLĀ LAUKU APŪKOŠĀS
SARĪGAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS
Izaugs un nodarbinātība

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Avots: Kuldīgas Novada Vēstis

Datums: 11-10-2023

Dzejas elpa rudens lapu virpulī

13. oktobrī pulksten 17 uz tikšanos ar Annu Rancāni Madonas novada bibliotēkā aicinām visus interesentus.

Kas ir dzejas elpa un kas ir starp vārdiem? – vēlamies izzināt sarunā un lasījumos kopā ar autori.

Dzejniece Anna Rancāne (1959) dzimusi Ludzas novadā. No 2000. gada dzīvo un strādā Rēzeknē, šobrīd ir LR 14. Saeimas deputāte.

Studējusi Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas fakultātē un M. Gorkija Literatūras institūtā

Maskavā. Bijusi izdevniecības "Liesma" redaktore, Daugavpils teātra literārās daļas vadītāja, laikraksta "Diena" reģionālā korespondente, redaktore grāmatām, scenāriju, libretu autore, tūrisma gide, ceļvežu autore, Rēzeknes pašvaldības mājas lapas satura redaktore.

Raksta gan literārajā latviešu valodā, gan latgaliešu rakstu valodā. Iznākušas deviņas dzejas grāmatas. Saņēmusi E. Veidenbauma prēmiju, Aspazijas prēmiju, "Preses nama" balvu, Latgales kultūras gada balvu "Boņuks",

Latvijas Literatūras gada balvas speciālbavu.

2016. gadā Nacionālajā teātrī iestudēta A. Rancānes luga "Bišumāte un vilkacis". 2020. gadā skatītājus priecēja Annai Rancānei veltītais koncertuzvedums "Latgolys freska", ko veidoja diriģents un uzveduma mākslinieciskais vadītājs S. Kļava, režisors V. Kairišs, māksliniece I. Jurjāne, tajā piedalījās Latvijas Radio koris, Jaunā Rīgas teātra aktrise B. Broka.

A. Rancānes dzejā dominē tautas ētiski estētiskie principi un vērtības: tauta, zeme, bērns, māte,

māja, Latgale, ticība.

Autore uzrunā ar latgalisku sirsniņu, ar nojautām – varbūt starp vārdiem ir tikai kāds elpas vilciens, kāpjot pāri sliekšnim, varbūt tas ir ceļš, varbūt brīva un tukša telpa vai gaidas, kas atnāks...

Laipni aicinām atnākt un ieklausīties!

Tā būs kārtējā tikšanās VKKF atbalstītā projekta "Iepazīstam: Rakstnieka piezīmes. Dzeja" ietvaros.

SARMĪTE RADIŅA,
galvenā bibliotekāre Madonas novada bibliotēkā

Avots: Stars

Datums: 10-10-2023

Medijpratības un informācijpratības nedēļa

INESE ELSIŅA

Šis gads ir Eiropas Prasmju gads, oktobris Eiropas Savienībā iezīmējas kā Eiropas kibernetikas mēnesis, savukārt no 24. līdz 31. oktobrim tiek atzīmēta Pasaules medijpratības un

informācijpratības nedēļa.

Europe Direct Gulbenes centrs pasākumu norises vietā Madonā, kas atrodas Madonas novada bibliotēkā, ikvienam interesentam piedāvā apgūt ko jaunu, nostiprināt jau esošās zināšanas vai rast atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem

par informācijas un komunikāciju tehnoloģijām, drošu ierīču lietošanu, kā arī iepazīt piemērus un apgūt medijpratības un informācijpratības metodes, lai vieglāk atpazītu dezinformāciju un viltus ziņas.

24., 25. oktobrī pulksten 11 plānotas individuālas konsultācijas

bibliotēkā. 26. oktobrī pulksten 11 – lekcija "IT drošība, apdraudējumi". 27. oktobrī pulksten 11 – nodarbība "Medijpratības meistars?!". 30. oktobrī pulksten 11 – individuālas konsultācijas interesentiem. 31. oktobrī pulksten 11 – nodarbība bērniem "Kā nepazust internetā?".

Avots: Stars

Datums: 13-10-2023

Vārkavas bibliotēkā lasītāji pulcējās pie jubilejas tortes

Šī bibliotēka tapa pirms 60 gadiem

Egita Terēze Jonāne

25 augustā Vārkavas bibliotēkā sapulcējās lasītāji, kolēģi un draugi, jo tās vadītāja Skaidrīte Trafimova bija sarūpējusi šīs bibliotēkas 60 gadu jubilejas sarunas par cilvēkiem un grāmatām. Bija arī svētku torte, kuru dāvināja Preiļu Galvenās bibliotēkas saime.

Skaidrīte Trafimova atzina, ka Vārkavas bibliotēka visus 60 gadus pildījusi savu misiju – dot lasītājiem grāmatas, kas bagātina gan garu, gan prātu

Emilija un Agnese pasniedz Skaidrītei Trafimovai jaunāko grāmatu par mazo gotiņu, to sarakstījis Emilija

Sirsniņu apsvēkumu par gaismu lukturi un lukturi sarūpēja Vārkavas Novadpētniecības muzeja vadītāja Elvira Āboliņa ar kolēģi Ingu Krekeli

Skaidrīte Trafimova iepazīstināja ar Līgas Lutinskas grāmatām un uzsvēra, ka tās iederas latviešu literatūras pasaulē kā klāstā. Gudras, izziņošas, sirsnīgas

Līga Lutinska pastāstīja savas dzimtas vēsturi, uzsverdama, ka viņas senči dibināja Vārkavas pamatskolu un rakstīja pasakas

Preiļu Galvenās bibliotēkas vadītāja Ilona Skorodihina citēja Reja Bredberija sacīto, ka grāmata «visuma gabaliņus sadiedz vienā veselumā»

Sociālās aprūpes centra «Vārkava» vadītāja Lidija Krasnais, sveicot Skaidrīti Trafimovu, uzsvēra, ka arī šī centra klienti mīl grāmatas

Skaidrīte Trafimova iepazīstināja ar čaklām lasītājām un nu jau pašu sarakstīto un ilustrēto grāmatu autorēm, Vārkavas pirmsskolas izglītības iestādes «Cimdiņš» audzēkņēm Agnesi un Emiliju. Meitenes šogad sāks iet skolā, bet jau uzdāvinājušas Vārkavas bibliotēkai pašu sarakstītās un ilustrētās grāmatas «Peltes Piktītes un Dukša draudzības stāsts» un «Pelte Piktīte un suns Duksis». Turklāt jubilejas pasākumā tika pasniegta trešā grāmata «Mazā gotiņa». «Agnese izdomāja, ka jāraksta grāmata, un mēs uzrakstījām. Šodien, vakar pabeidzu trešo grāmatu,» teica Emilija. Meitenes grāmatās stāsta par dzīvniekiem, jo ļoti mīl dzīvniekus un dabu. Agnese un Emilija pauda apņemšanos, ka rakstīs jaunas grāmatas, jo esot daudz ieceru.

Tīkpat čakla bibliotēkas apmeklētāja ir arī Līga Lutinska. Viņa ir piecu pusaudžu fantastikas grāmatu manuskriptu autore. Līga pastāstīja, ka grāmatu sietu un varoņus bija nosapņojusi, vēlāk šos sapņus pierakstījusi, un tā pusotra gada laikā tapa piecu grāmatu manuskripti. Tās stāsta par draudzību, mīlestību, turpat publicētas arī receptes. Šobrīd ģimene vāc naudu šo manuskriptu izdošanai.

Svētku reizē Skaidrīte pateicās bijušajam Vārkavas bibliotēkas vadītājiem Annai Spūlei, Ritai Džeriņai, Aijai Bitinas, Kasparam Armanam un Līgai Vuškānei, kā arī uzticīgajiem lasītājiem. Viņa pati strādā šajā bibliotēkā no 1999. gada 1. aprīļa.

Vārkavas senioru deju kopas «Odziņas» dalībnieces atcerējās, kā gāja uz bibliotēku. Vispirms tā atradusies Anēķinos, tad tika pārcelta uz ēku, kur kādreiz atradās skola, bet tagad darbojas kultūras nams. «Ja mums ir mēģinājums, tad mēs obligāti ieejam arī bibliotēkā. Grāmata ir garīgā maize,» teica Līga Lutinska, kura dejo «Odziņas». Citas dejotājas piebalsoja, ka lasa grāmatas par dārza darbiem, puķu un lopu lološanu, paņem arī kādu mīlas romānu un žurnālus.

Skaidrīte Trafimova iestarpināja, ka savas darba gaitas sākusi tad, kad bibliotēkai iedeva jaunas telpas tur, kur tā ir tagad (zem viena jumta ar Vārkavas Novadpētniecības muzeju un Vārkavas pagasta pārvaldi). Vispirms tas bija viens kabinets, tad nāca klāt vēl divas telpas.

«Kādreiz Vārkavas bibliotēkā bija reģistrēti 220 lasītāji, bet šobrīd vairs tikai 80. No 2016. gada nav Vārkavas skolas, tāpēc skolēni gandrīz vairs nenāk uz bibliotēku. Man ir prieks, ka ir palikusi pirmsskolas izglītības iestāde «Cimdiņš» un ka tās bērnu un pedagogu saime atbalsta visus pasākumus, kas notiek Vārkavas bibliotēkā. Tāpat ir laba sadarbība ar sociālā aprūpes centra «Vārkava» kolektīvu un klientiem. Diemžēl daudzi mūsu čaklie šī centra lasītāji jau ir devušies mūžībā. Vēdu grāmatas uz mājām, jo ne jau visi sirmgalvji var atrast transportu, lai atbrauktu paši, vai jau nes uz pleciem lielu gadu nastu. Paldies visiem, kuri atbalsta Vārkavas bibliotēku. Mēs turpināsim strādāt. Grāmata ir fundamentāla vērtība, tā ir, bija un būs,» uzsvēra Skaidrīte Trafimova «Vietējai Latgales Avīzei». Arī viņa pati ir liela grāmatu lasītāja; ja grāmata šķiet aizraujoša no pirmās lappuses, Skaidrīte to lasa līdz nākamā rīta pulksten četriem–pieciem un tad jau devīņos ir darbā.

Vēl viena čakla Vārkavas bibliotēkas lasītāja Ieva pastāstīja, ka draudzējas ar grāmatu pati un viņas bērni un krustbērni. «Bērniem ir jālasa grāmatas, lai attīstītu fantāziju, lai mācētu iztēloties to, kas nav saredzams ar acīm, ja nav gatavas bildes priekšā. Grāmatas lasīšana attīsta arī lasītprasmi, domāšanu, valodu. Tā ir vērtīga brīvā laika pavadīšana. Maniem bērniem patīk skaļā lasīšana, kad es lasu grāmatu priekšā. Mēs ar bērniem apmeklējam gan Vārkavas bibliotēku, gan Preiļu Galveno bibliotēku,» teica Ieva.

Vārkavieši pauda vērījumu, ka, likvidējot Vārkavas skolu, apsīka bērnu straume arī uz bibliotēku un pasākumiem, jo daudzas ģimenes pārcēlās dzīvot vai strādāt tuvāk skolām. Lai saglabātu bibliotēku, viņi ieteica, ka pagasta senioru un bibliotēkas vadītāja varētu rīkot skaļo jeb priekšā lasīšanu sociālās aprūpes centra «Vārkava» klientiem un vientuļajiem senioriem, kuri paši nevar mērot ceļu uz bibliotēku.

Todien pasākuma dalībnieki bija pārpuņķējušies par īpašām dāvanām. «Cimdiņa» bērni sveica ar pašu zīmētiem apsvēkumiem, Vārkavas senioru deju kopas «Odziņas» dalībnieces – ar dejām un pašu lološiem ziediem, Preiļu Galvenās bibliotēkas vadītāja Ilona Skorodihina – ar jubi-

Skaidrīte Trafimovu sveica «Cimdiņa» saime ar pašu zīmētajām apsvēkuma atklātnēm un sirsnīgiem pateicības vārdiem

Vārkavas bibliotēkā «Vietējā Latgales Avīze» ir lasītākais preses izdevums. Paldies vārkaviešiem par uzticību mūsu laikrakstam! lejas torti, Vārkavas Novadpētniecības muzeja vadītāja Elvira Āboliņa ar kolēģi Ingu Krekeli dāvināja lukturi, sociālās aprūpes centra «Vārkava» vadītāja Lidija Krasnais – puķi un pateicību par sadarbību. Savukārt «Vietējās Latgales Avīzes», kuru var lasīt arī Vārkavas bibliotēkā, saime dāvināja avīzes abonementu līdz šī gada beigām Vārkavas bibliotēkas čaklajai lasītājai, piecu bērnu māmiņai Līgai Vuškānei. Apsveikumus caurauza vēlējums, lai Vārkavas bibliotēka kalpo savam lasītājam ilgus, ilgus gadus. ▣

Egita Terēze Jonāne foto

Dzeja? Dzejnieks? – Hobijdzeja!

«12. septembrī Dzejas dienu ietvaros Mežvidu bibliotēkā tikāties ar jauku dzejnieci un aktīvu cilvēku Dagneju – pilnā vārdā Dagniju Dudarjonoku.» raksta Mežvidu bibliotēkas vadītāja Inta Nagla.

«Esmu hobjidzejniece, kura raksta hobjidzejoļus.» par sevi saka dzejas rakstītāja Dagneja no Preiļu novada Vārkavas puses. Dagneja pārsvarā raksta tikai latgaliski.

Kāpēc hobjidzejniece un hobjidzejoļi?

Dagneja neraksta dzeju kā produktu, lai to obligātu publicētu vai izdotu grāmatās, bet viņai dzejas rakstīšana ir viens no vaļaspriekiem. «Varu rakstīt jebkur un jebkad, kad ir brīvs brīdis vai kad izdomāju, ka vajag uzrakstīt dzejoļi.» viņa saka. Dzejniece to apliecina, vienā savā dzejoļī rakstot, ka reizēm uzliek atgādinājumu telefonā: uzrakstīt dzejoļi. Viņa jokojot teic, ka nav vajadzīga ne mūza, ne kaut kāda īpaša iedvesma, dzejoļi atnāk paši un uzreiz, kad Dagneja izdomā tos pierakstīt.

Literārās dotības Dagneja ir pilnveidojusi Austrumlatvijas literārajā akadēmijā – apguvusi radošās rakstīšanas prasmes. Viņa atzīst, ka mūsu valstī tādu speciālu rakstnieku vai dzejnieku skolu nemaz nav, tā ka zināšanas jāpilnveido, meklējot dažādas iespējas.

Dzejniecei šī gada maijā ir iznācis pirmais dzejoļu jeb aiļu krājums «Ups, kūki i mes». *Ups* – tā ir upe, un tā šo vārdu runā viņas dzimtajā pusē. Krājumā apkopoti pēdējos piecos gados rakstītie dzejoļi, viņa saka paldies visiem, kuri palīdzēja krājuma tapšanā.

Dagneja raksta pārsvarā latgaliski, tāpēc dzejoļus sauc par *aiļom*. Dzejā jaušama viņas dzimtā, Vārkavas puses izloksne, piemēram, vārds *tīks* – kluss. Dzejas krājumā apkopoti vairāk nekā 70 dzejoļi, kas ir izloksnē, taču reizēm viņa raksta arī literārajā valodā. Dagneja stāsta, ka viņas dzejoļi esot tulkoti krievu valodā un nākotnē – arī angļu valodā.

Dzejniece ir beigusi Rēzeknes Augstskolu, Daugavpils Universitātē studējusi maģistra programmā, pabijusi kursus Viļņā, kur apguvusi iemaņas darbā ar jauniešiem. Tagad viņa ir dažādu jauniešu projektu vadītāja savā novadā. Brīvajā laikā Dagnejai ir daudz hobiju, un viens no tādiem ir dzejoļu rakstīšana. Raksta par to, ko redz, jūt sevī un sev apkārt, katrā dzejoļī ieliekot filozofisku domu, kas katram dzejolim piedod savdabību. Viņa runā par to, ka tādas Latgales, kādu to atceras mūsu tēvi, mātes, vectēvi un vecmammās, vairs nav un nebūs, bet ir cita, un ar to jāsamierinās, jāpieņem šis laiks, kāds tas ir tagad.

«Bieži, dzirdot gados vecāku cilvēku žēlošanos, ka agrāk maize bija lētāka un garšīgāka, zemi apstrādāja ar zirgiem un tā tālāk, iedur dusmu ērkšķis – nu, nav un nebūs, kā bija,» saka Dagneja.

*Taidys Latgolys vaira nav –
nu i nikuo, ka nav.*

Deļtuo, ka niule ir cyta.

Ar lielu mīlestību, kurai cauri vijas pa domu graudam un humora dzirkstij, Dagneja raksta par savu ģimeni, attiecībām. Viņai patīkot arī gatavot ēst, un dzejniece raksta:

*Pušnaktī deļ veira cept kotletus
ir normala paruodeiba.*

Un piebilst:

*sovs pīnešs, sova galeite,
tik par jautreibu juodūmoj pošim.*

Savā dzejā Dagneja aizskar arī tādu mūsdienu problēmu kā aizņemētība. Jā, reizēm pat blakus, vienā mājā, vienā dzīvoklī esot, esam darbu sastrēgumā. Dagneja daudzus dzejoļus raksta bez lielajiem sākuma burtiem un nelieto pieturzīmes, taču saturu izprast nav grūti. Viņas dzejoļi nav pārāk gari, bet saturiski. Optimistiski un interesanti.

Domāju, ka šī pēcpusdiena kopā ar jauno hobjidzejnieci bija ļoti radoša, pārdomām bagāta un uz jaunām domām un idejām rosinoša. Mežvidu bibliotēkas vadītājas vārdā saku lielu «paldies!» Dagnejai un visiem dzejas mīļotājiem, kuri bija ieradušies no tuvākas vai tālākas apkaimes. Katrs saņēma dāvanā Dagnejas aiļu krājumu ar viņas autogrāfu. ▣

Avots: Vietējā Latgales Avīze

Datums: 22-09-2023

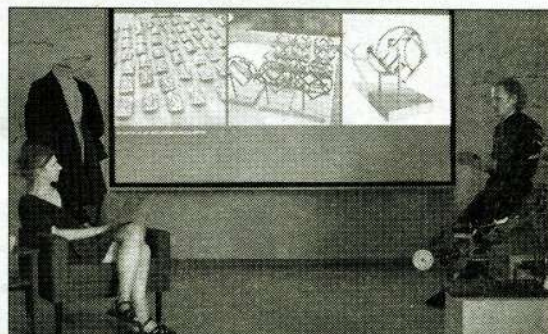
Preiļu Galvenajā bibliotēkā runāja par seniem tērpiem un metālmākslu

Egita Terēze Jonāne

8. septembrī Preiļu Galvenajā bibliotēkā notika tikšanās ar vēsturisko tērpu pētnieci un veidotāju Santu Kirmužu-Svilāni un metālmākslinieku, skaņas un kustības pētnieku Modri Svilānu.

Demonstrējot tērpus, kuros Latvijas iedzīvotāji tērps 15.–19. gadsimtā, Santa uzsvēra, ka viņa no 2009. gada sadarbībā ar dažādiem muzejiem nodarbojas ar seno tērpu praktisko pētniecību. «Veidojot tērpus, man ir svarīgs tērpa vēsturiskais periods un sociālais statuss, tāpēc tie nav tikai prinču vai tikai nabadzīgo cilvēku tērpi. Tāpat pētu, kāda tajā laikā bija sociālā iedzīve, kas bija noteikts ar likumu, ko drīkstēja un ko nedrīkstēja valkāt utt. Pēc tam notiek izvēlēta tērpa modelēšana, materiālu izvēle, šūšanas tehnikas apzināšana, ar ko šūt un kā šūt, kādas būs apdares, izšūšanas, pērlītes, pogas. Un visbeidzot top piegrieztnes, pēc tam arī pats tērps (ne vienmēr izmantoju šujmašīnu, tās ir tam laikam raksturīgās autentiskās tehnikas), pietuvināts vēsturiskajam tērpiem. Citādi tērps neuzrūnās. Ļoti reti radu tērpu kopijas, jo, piemēram, tādas materiālus, kādus izmantoja 16. gadsimtā, ir gandrīz neiespējami atrast, tāpēc galvenokārt nodarbojos ar tērpu rekonstrukciju,» teica Santa. Viņai šķiet interesants tieši 16. gadsimts, tas ir Renesanses periods, un toreiz cilvēki tērpus sāka radīt citādās tehnikās, kas dominēja turpmākos 500 gadus līdz pat Pirmajam pasaules karam.

Modris Svilāns atzina, ka viņa mīlestība uz metālmākslu aizsākās toreizējā Rēzeknes Mākslas koležijā, vēlāk viņš pabeidza Latvijas Mākslas akadēmijas maģistratūru Metāla dizaina apakšnozarē. «Maģistratūras studijās aizsākās mana interese par kinētisko

Santa Kirmuža-Svilāne (no kreisās) un Modris Svilāns sarunā ar preiliešiem

mākslu, tāpat man patīk analogā fotogrāfija, kā arī es nodarbojos ar sonogrāfiju un skaņu. Maģistratūrā radīju diplomdarbus – mehānismus, kuri skatītājiem liek sajūties kā mazai daļai no šīs kustības, var pat ar to spēlēties. Tās bija rotaļlietas pieaugušiem cilvēkiem. Toreiz iepazinās ar Santu, un viņa iesaistījās manos darbos ar audumiem (vēlāk bija arī mežģīnes). Mani interesē ne tikai metāls, bet arī citi materiāli, kas iederas mana darba estētikā,» pastāstīja Modris. Būdam laikmetīgās mākslas pārstāvis, viņš uzskata, ka vienā konkrētā mākslā var integrēt citas mākslas. Proti, viņš rada analogās fotogrāfijas, pinhole kameras fotomākslai, sologrāfijai un modulārā sintezatora skaņu, un tos visus integrē savos kinētiskajos darbos.

Ikdienā abi mākslinieki ir arī laulātais pāris, un Modris mēdz pajokot, ka Santa interesējas par lupatām, savukārt Santa atjoko, ka vīram patīk krāmi. Preilieši ciemiņiem pateicās ar ziediem un aplausiem. ▣

Lappusi sagatavoja Egita Terēze Jonāne.

Avots: Vietējā Latgales Avīze

Datums: 22-09-2023

"Mammu vajag mīlēt,"

Jelgavas pilsētas bibliotēkas novadpētniecības bibliotekāres Andras Pootas saruna ar rakstnieku Arno Jundzi Grāmatu svētkos Lielvircavas kultūras namā

– Biogrāfiskā romāna "Es nemiršu nekad" (tas veltīts dzejniekam Eduardam Veidenbaumam – red.) pēcvārdā jūs rakstījāt, ka Veidenbauma mīļotā Olga Loss nomira tieši gadu pēc dzejnieka nāves. Savukārt "Es nemiršu nekad" ir trīspadsmitā grāmata sērijā "Es esmu..." (tā stāsta par latviešu literātiem – red.). Vai te ir kādas numeroloģiskas sakritības?

Trīspadsmitais – tas ir pats labākais. Visu laiku man ir kaut kāda saistība ar trīspadsmito! Man sieva ir dzimusi trīspadsmitajā datumā, tā ka pilnīgi nekādu problēmu.

Trāģiskais stāsts par dzejnieka mīļotās Olgas nāvi ir viena no skaistākajām leģendām, ko man romānā izdevās izcelt. Leģenda par nelaimīgu mīlestību. Varbūt beidzot vajadzētu vākt leģendas par laimīgu mīlestību?! Par Olgu Loss, rokoties dziļāk, esmu noskaidrojies, ka patiesībā viņa nomira gadu un, šķiet, 12 dienas pēc Eduarda Veidenbauma. Kāds bija noapaļojis uz "tieši gadu", lai izklausītos traģiskāk. Olga tiešām smagi saslima pēc tam, kad uzzināja, ka Eduards ir miris. Salauzta sirds.

Šo romānu rakstīju Covid-19 pandēmijas laikā un sarēķināju, ka līdz 1896. gadam nomira 12 cilvēki, kas bija saistīti ar Eduardu Veidenbaumu. Baznīcas papīros rakstīts "krūšu vaina" – lai nebūtu jāraksta dilonis vai kas līdzīgs. Ja to laik ģimenē kāds nomira ar diloni, tad uz to skatījās šķībi plašā apkārtnē. Uzskatīja, ka labāk ar tādām nepīties. Tāpēc Eduarda māte to slēpa. Par to man bija jādomā, kad rakstīju grāmatu. Biju skarbā pašizolācijā savos laukos. Man nepatīk "mednieku stāsti", ka Covid-19 jau nekas nav. Mēs pandēmijas laikā zaudējam arī vairākus Rakstnieku savienības biedrus. Nevajag jokoties ar slimībām. Nerausti velnu aiz ūšām! Dieviņš arī kādreiz ir tāds, ka pats kaut ko uzprasies un to arī dabū, to vajadzētu atcerēties.

– Mana vecmāmiņa vienmēr teica: "Cilvēks domā – Dievs dara." Runājot par tuberkulozi, izrādās, ka Eiropas Savienības kontekstā mēs vēl aizvien esam "sarkanajā zonā" – ar augstu saslimstības līmeni. Bet saistībā ar mītiem un leģendām... Jūs saistībā ar Eduardu Veidenbaumu rakāties cauri n-tajām lietīnām. Vai sabruka kādā mīti, kas bija radušies vēl nebrīves laikā, kad mācījāties skolā?

Mans pirmais iespaids par Veidenbaumu bija tāds, ka viņš ir vismaz garāks par mani pašu. Ādas mēteļi un ar mazeri pie sāniem. Nu kā visi kārtīgi revolucionāri! Ta-

RAKSTNIEKS Arno Jundze kopš 2015. gada vada arī Latvijas Rakstnieku savienību, kas ir profesionāla sabiedriska organizācija. Tās biedri ir Latvijā un ārzemēs dzīvojoši latviešu literatūras darbinieki – dzejnieki, literatūrzinātnieki, prozaīki u. c.

FOTO: EDUARDS GROŠEVIS

gad pētot izrādījās, ka viņš bija mazā auguma puisis – apmēram metrs piecdesmit. Cepurīti uzlicis uz acīm – lai tās acis neredz! Veidenbauma ģimenē visi esot bijuši mazi. Tāpēc gan trīs dēli, gan trīs meitas tiek apgalvots dzimtas papīros. Taču, skatoties uz fotogrāfijām, es tā arī nesaprotu, kurš tur ir nesmūks?! Varbūt tiešām tas mazais augums...

Otrkārt, man kā pusaudzīam ļātos likās, ka Veidenbaums ir tāds dumpīgs. Vienam ceļu negriež. Bet, nē, izrādās, viņš pamatīgi klausīja mammu! Tā varbūt bija viena no viņa dzīves problēmām. Tajā ģimenē vispār mammu ļoti klausīja. Tā bērni bija ieaudzināti.

Protams, ne komunisti, ne sociālisti Veidenbaums nebija. Un es esmu priecīgs, ka ar grāmatas iznākšanu apturēju "šūpošanos", kas bija sākusies dažās pilsētās: vai tik nevajadzētu pārsaukt Veidenbauma ielu (tāds ielām tika dots vēl padomju laikos – red.), es nezinu, ģenerāļa Baloža vārdā vai vēl kaut kā. Nebija Veidenbaums nekāds sociālists. Par

tādu viņu padarīja "kreisie" draugi, ar kuriem dzejnieks vienā laikā mācījās Tērbatas universitātē. Tā bija viena kompānija. Otra kompānija – padomju laika literatūrzinātnieki. Taču viņiem arī nevajag neko pārmest. Ja Veidenbaums nebūtu pada-

"Uz to pašu Mišķinu kā mušas uz siltiem sūdiem uzkrīta dažas kritiķes"

NO ARNO JUNDZES INTERVIJAS ANDRAI POOTAI

rits par baigo sociālistu, viņš vienkārši būtu aizliegts, sen aizmirsts. Šodien neviens par viņu neko nezina. Ja kāds arī atklātu, ka ir bijis tāds dzejnieks Eduards Veidenbaums, tad varbūt būtu liela sajūsma. Bet kas to zina, kā tad būtu?! Ir teiciens: "Nogriezts rīciens pie klaipa nelip klāt." Es nesmu redzējis, ka mums ļoti pielīptu atpakaļ trimdas rakstnieki. Tas pats ar Edvartu Virzu, kas piecdesmit gadus

bija aizliegts. Tā ir liela problēma. Nevajag griezt tos rīcienu nost – tas ir svarīgākais. Bet mūsu kultūrā tā ir noticis.

– **Tagad modē vispār ir izslēgšanas kultūra. Bet, atgriezoties pie tā, ka Veidenbaums klausīja mammu... Man jau liekas, ka latviešiem no seniem laikiem ir matīriarhāts. Mums ir Dabas māte, Vēja māte, Jūras māte. Visi svarīgākie vārdi latviešu valodā ir sievietes dzimtē. Vai jūs kā rakstnieks arī klausāt kādu?**

Ceņšos neklausīt, jo klausīšana ne pie kā laba nenoved. Droši vien arī sieva domā, ka viņa ir tas kakls, kas groza manu galvu. (Smejas.) Mammu nevajag klausīt. Mammu vajag mīlēt. Ir jāsaprot, ka katram cilvēkam ir pašam savs ceļš. Veidenbaums – tas bija drusku cits stāsts. Viņa māte bija ļoti ticīga. Veidenbaumu Kalāču mājas svētdienās rīkoja dievkalpojumus. Tur bija ļoti garīga atmosfēra. Eduarda tēvs, starp citu, bija gudrs, ne mazāk apdāvināts par dēliem Eduardu, Kārli un Voldemāru. Pret Edu-

ANDRA POOTA, bibliotekāre un novadpētniece

ardu viņš izturējās ļoti mīli. Tēvs Eduardu padarīja par to, kas viņš kļuva. Bet tēvs nomira, kad dēlam bija vienpadsmit gadu. Viņam galvā bija audzējis. Mamma bija skarba vienlīdzības cienītāja. Domāju, ka mamma bija tā, kas praktiski vadīja Kalāčus, ko tēvs ar vērienu bija uzsisācis pārbūvēt.

– **Kas jūs vispār pamudināja sākt rakstīt?**

Droši vien jau zemapziņā visu laiku gribējās rakstīt. Taču ar roku man tā rakstīšana nesanāca. Roka lēni velk burtus, bet doma jau ir trīs lappuses vai vismaz piecas rindkopas tālāk. Un es vairs neatceros, kas tur pa vidu bija! Man vajag datoru. Tad es ar visiem desmit pirkstiem esmu klaviatūrā iekšā un rakstu. Kad strādāju redakcijā, dažkārt mani kolēģi ar lielu bijību nāca klāt un skatījās, kā es datorā rakstu – kā man teksts šāvās ārā šausmīgā ātrumā, kā automāta kārtām. Kāpēc es sāku rakstīt? Droši vien dzīvē labprāt būtu darījis kaut ko citu, bet, lai kā mēģināju kaut ko citu, galu galā mans ceļš atveda atpakaļ pie literatūras. Kādu laiku ar zinātni nodarbojos, man ir doktora grāds filoloģijā.

Nevajag saviem bērniem teikt, lai viņi iet uz Filoloģijas fakultāti, un pēc tam mokās ar mazām algām. Ir virkne profesiju, kurās Latvijā nevajag strādāt.

1991. gadā es pabeidzu Latvijas Universitātes Pedagoģijas fakultāti. Tas bija tas gads, kad solīja, ka būs jaunie diplomāti, bet mums iedeva diploma vākus ar LPSR Pētera Stučkas vārda nosauktās universitātes ģerboni, taču iekšā uz papīra lapas bija rakstīts, ka esam beiguši Latvijas Universitāti. Kaut kāds hibrīds! Toreiz Nolendorfs (Valters Nolendorfs – rakstnieks, literatūrzinātnieks) sabojāja visu izlaidumu ar garu runu. Teica, ka latviešiem vajadzēs pedagogus. Nu nevajadzēja. No mana kursa – 50 cilvēkiem – skolā strādā divas meitenes. Es arī skolā pastaigāju. Algas dienā aiz-

bet ne klausīt”

ARNO JUNDZE latviešu lasītājiem ir devis 11 dailliteratūras grāmatas. Bērniem un jauniešiem – piecas (beidzamā “Šušņirks un spoku muīža” iznāca pirms pāris nedēļām), bet pieaugušajiem – sešas. Romāns “Bergs un relikviju mednieki” ir sarakstīts 20 dienās, bet “Puteklji smilšu pulksteni” – desmit gados.

gāju pie kases lodziņa. Ar to papīri, ko man izbāza, tu nevarēji nodrošināt ģimeni. Tad tu ātri sāc domāt, vai ir vērts vai nav. Sola jau visu laiku.

To pašu sola arī literatūrzinātniekiem. Tur tā situācija ir traģiskāka. Skolā vēl kaut ko maksā. Runāju ar vienu jaunu literatūrzinātnieku, kurš arī sērijā “Es esmu...” ir uzrakstījis vienu monogrāfiju. Viņš bija palūgts Filoloģijas fakultātē lasīt lekcijas. Kad saņēmis pirmo algu, pusstundu domājis: “Kāpēc es vispār piekritu lasīt lekcijas?”

Nevajag ticēt muļķībām! Pasakas atstājam rakstniekiem (smejas), bet reālajā dzīvē māciet bērnus darīt kaut ko praktisku. Neļaujiet viņiem studēt tikai humanitārās lietas! Rakstnieku savienībā lielākā problēma, ka visi ir ārkārtīgi apdāvināti uz ideju radīšanu. Bet, lai kaut ko radītu, šodien ir jāprot rēķināt. Jāprot sastādīt tāmi, izskaitlot, kāds būs atalgojums, cik aizies nodokļos, cik paliks uz rokas un tā tālāk. Prasme rēķināt glāba to paaudzi, kurā bija arī mana vecmamma un kas nāca no Latvijas valstī puslīdz pārtikušas stabilas ģimenes. Pēc kara (Latvijas valsts okupācijas – red.) vienmēr bija darbs ekonomistiem, grāmatvežiem. Ja tu Latvijas laikā bija beidzis ģimnāziju, tad pilnīgi automātiski varēja iekārtoties darbā par ekonomistu, grāmatvedi. Starp citu, tā bija arī trimdā. Kur mēs atkal aizgājām? Neļaujiet man runāt! (Smejas.)

– **Labi! Bet jūs nonācāt zināmā pretrunā. Mammais un vispār vecākus klausīt nevajag, bet tajā pašā laikā sakāt: neļaujiet saviem bērniem mācīties pedagoģiju, neļaujiet filoloģiju – humanitāros priekšmetus! Ja mammais, vecākus klausīt nevajag, kas tad šo padomu ņems vērā? Starp citu, izrādās, ka mēs četrus gadus mācību gadus pavadījām kopā Pedagoģijas fakultātē.**

Es iestājos, kolīdz to fakultāti nodibināja. Bet tad man divus gadus armijā aizvilka.

Arno Jundze (1965) ir viens no daudzpusīgākajiem mūsdienu latviešu prozas autoriem, kura darbi tapuši ļoti atšķirīgos žanros.

Viņš sarakstījis zinātnisku monogrāfiju “Somijas literatūra Latvijā” (2002).

bērnu grāmatas “Kiparu Jerpatu Šņirks” (2003).

“Kiparu Jerpatu Čieps” (2008, darbs saņēma nomināciju Jāna Baltvilka balvai, balvai “Zelta ābele” un Latvijas Literatūras gada balvai).

“Kristofers un Ēnu ordenis” (2015).

“Šušņirks un spoku muīža” (iznāca pirms pāris nedēļām).

stāstu krājumu “Gardo vīstīnu nedēļa” (2012).

romānus “Puteklji smilšu pulksteni” (2014), “Bergs un relikviju mednieki” (2015)

“Sarkanais dzivsudrabs” (2018)

“Es nemiršu nekad” (2022).

Visos darbos jūtama autora erudīcija, humors un stāstnieka prasme, kas ļāvuši rakstniekam izpelnīties plaša lasītāju loka atzinību.

– **Atgriezīsimies pie jūsu darbiem! Varbūt jums ir kādi rituāli vai ticējumi, ko ievērojat, pirms ķeraties pie jauna darba?**

Isti nav. Man tie impulsi atnāk kaut kā ļoti divaini. Grāmata par Eduardu Veidenbaumu bija pasūtījums. Piezvana Gundega Repše un saka: “Tev jāraksta!” Bet pārējām ir savs tapšanas stāsts. Romānu “Puteklji smilšu pulksteni” es rakstīju desmit gadus. Tā ir grāmata, kas jālasa, velkot pa rindīnai. “Bergs un relikviju mednieki” – atnāca tā ideja, un es uzrakstīju nepilnās divas nedēļas. Tas bija kaut kāds rekords.

– **Par jūsu grāmatu varoņiem – vai bija kāds, kas tapa ļoti viegli, un kāds, kuru veidojot ārkārtīgi mocījāties?**

Ļoti neiemilos savos varoņos. Cenšos arī kaut ko nenorakstīt no dzīves – pat ja tas bija Eduards Veidenbaums. Grūtāk bija ar “Sarkano dzivsudrabu”. Tur es apzināti izvēlējos socioloģisko aptauju principu. Man bija grāmatas varoņi pensionāri, tad tādi, kam ir sešdesmit piecdesmit gadu. Tad jaunieši, studenti. Romānā bija pārstāvēti visi sabiedrības slāņi, izņemot politiķus. Tie stāvēja rindā un gaidīja, kad es kādu aprakstīšu. Bet tad man sanāca dusmas, un es rakstīju vienīgi par veco Zigeristu. Viņš ir 90. gadu fenomens, ko visi atceras, kas solīja un deva banānus.

– **Deva gan, mēs Jelgavas novadā to zinām, jo ar Zigeristu bijām cieši saistīti.**

Viņu reizēm mēģina par kādu mērķaķi pataisīt. Bet nebija tā. Dažs labs izteiciens par mūsu politiku Zigeristam bija košs. Tas ir vīrs, ko mēs varbūt drusku nenovērtējam. Viņš vienīgais manā romānā ir. Par pārējiem... cits ir varonis, bet pēc tam viņu iesēdina un lamā par vecu čekistu un vēl kaut kā. Kam man tas vajadzīgs! Viss jau bija skaidrs. Grāmatā tas čekas stāsts tapa, konsultējoties ar mūsu izlūkdienesta pārstāvi, kurš tagad

ir pensijā. Bija interesantas tās konsultācijas. (Smejas.)

– **Čekas elpa ir jūtama jūsu grāmatās. Vai mēs joprojām to jūtam dzīvē?**

Protams, ka jūtam. Mēs tikai izliekamies, ka mums pietiek ar “Čekas maisiem”. Nopietnība jau ir daudz lielāka. Bija arī “glavnoje razvedovatelnoe upravlenie” (Krievijas galvenā izlūkpārvalde), kas vervēja savus aģentus, kuri bija daudz gudrāki un nav atklāti līdz šai dienai, jo 1991. gadā neviens tur nekādus “atkritumu maisus” neatstāja. Tie cilvēki, iespējams, vēl tagad ietekmē Latvijas attīstību.

– **Domājot par jūsu grāmatu “Sarkanais dzivsudrabs”, – man šķiet, ka slēptas simpātijas pieder jūsu varonei ar to gotiņu.**

Jā, protams, man vispār govīs ir mīļais dzīvnieciņš. Kad biju mazs, dzīvoju pie vecmāmiņas. Viņa gan drīz trieku dabūja – atnāk mājās, un bērna nav. Aizgāju uz kūti, sāku spēlēties un tur arī aizmigu. Govs taču varēja mani ar ragiem sabadīt, bet mums bija ļoti labas attiecības. Man gribējās ielikt brūno govī kā tādu Latvijas tēlu. Govs pabaroja simtiem un tūkstošiem cilvēku. Vecpaps bija mācītājs. Pie viņa draudzē nāca tās daudzās lauku sievas. Labākajā gadījumā viņām bija kāds darbs lauku brigādē. Viņas dzīvoja un izdzīvoja, pateicoties piena naudām. Laukos tas bija Nr. 1. Bet vecpapas vispār nebija pensijas. Viņš nomira 1986. gadā, un tikai mūža pašas beigās mazu pensiju sāka maksāt. Baznīca... Govs ir 20. gadsimta Latvijas zīme. Arī tā vecā sieva, kas neloloja nekādas ilūzijas, bet vienkārti trīs reizes dienā to gotiņu slauca. Bez atvaļinājuma – ziema vai vasara, neģais vai vētra. Tur arī beigās ir Veidenbauma motīvs par putekļi, kas paceļas izplatījumā.

– **Jums ir zinātnisks pētījums par somu literatūru. Vai latviešu literatūrā jūt somu literatūras ietekmi?**

Es gribētu, lai tā būtu. Ietekmes ir maz. Ja paņemam Tolvio romānu “Zvani”, tad tur var vilkt paralēles ar Zentu Mauripu. 19. gadsimta literatūras somu zemnieki ir daudz spīvākiem raksturiem. Viņi drīzāk aiziet mežā nomirt, bet nepadodas. Latvieši šūpojas vējā. Somi ir lepni, kaut dzīvo šausmīgā nabadzībā. Somija 19. gadsimtā bija pakļauta Krievijas impērijai. Tad somu intelektuāļiem bija teiciens: “Zviedri mēs nekad nebijām un par krieviem nekad nekļūsim.”

– **Stiprais, noturīgais latviešu literatūras varonis. Tas, kurš nešūpojas. Vai mums tāds ir?**

Gribu teikt, ka mums ar literatūras varoni ir drusciņ problēmas. “Sarkanajā dzivsudrabā” man ir viens no tiem latviešu večiem, kas visiem iedod pa ļepu... Tie ir tie latviešu veči.

– **Viņš gan nav isti latvietis...**

Viņš nav latvietis, bet jauktenis. Bet, piedodiet, lielākā daļa latviešu ir krustiņi ļoti, ļoti. Ģeni ir dažādi. Vai jūs domājat, ka neesat pa daļai libieši, vācieši, vēl viens otrs arī krievs. Ar krieviem ir interesanti. No kurienes tad visi tie Ivāni? Tie nāk no Latgales vecticībniekiem. Man vairākus kolēģes ir bijušas – viņa ir latvietis, bet vecmāmiņa un vectētiņš – vēl krievi. Tie procesi notiek. Problēmas bija. Uz to pašu Miškinu kā mušas uz siltiem sūdiem uzkrīta dažas kritiķes. Kas tas par tēviņu? Kur tas maskulināns ķēms? Mums tādu nevajag. Mums vajag acimredzot ar šauriem pleciem, platu pēcpusi un vistas smadzenēm – kaut kā tamlīdzīgi. Kaut kas divains ar vīriešu apkašānu mūsdienās. Vīrieši paši pie tā arī vainīgi – viņus literatūra neinteresē.

– **Manas simpātijas gan pieder Miškinam. Paldies par laiku, ko veltījāt. Gaidīsim jaunus grāmatas!**

— **Sagatavoja Gaitis Grūtups**
Sastīnāti pierakstīti Liepīrcavā
Jelgavas novada Grāmatu svētkos
2023. gada 7. oktobrī

Ciempupes lasītāju klubīnam «Dālies priekā» gada jubileja

LIENE KAINAIZE,
Ciempupes bibliotēkas
vadītāja

9. oktobrī Ciempupes lasītāju klubīnš «Dālies priekā» atzīmēja gada jubileju. Bija kūka, un bibliotēkas vadītāja tika sveikta ar dālijām no lasītāju dārza. Pēc vasaras pārtraukuma atkalredzēšanās tika pavadīta sirsnīgās sarunās. Kad raža novākta un tumšā laika dēļ vairāk uzturamies iekštelpās, katram ir savi hobiji – skatīties filmas, adīt, spēlēt sudokus, «Solitaire», risināt krustvārdu miklas.

Paldies par sadarbību «Instagram» grāmatu blogerei *Evolve Books*, kas palīdzēja sagādāt pārsteigumu lasītāju klubam, prezentējot savus grāmatu ieteikumus. Secinājām, ka no katras ieteiktās sadaļas bijām lasījušas vismaz vienu grāmatu. Īpaši atjautīgs šķita sadaļas «Vieglo uzkožu trilleri» nosaukums, bet par «Grāmatās drosmīgajiem» iekļauto «Izsmalcinātā gaļa» tika saņemti noliedzoši galvas mājieni. Par «Trilleri tumšiem rudens vakariem» Liene stāstīja, ka tāda veida literatūra ir ideāli piemērota, skatoties televīziju ar garām reklāmas pauzēm. Toties par sadaļā «Pārdomu raisošas grāmatas» iekļauto «Izglītotā» Māra S. piekrita blogerei un mudināja izlasīt, lai paplašinātu redzesloku, jo tā ir daiļliteratūra, kas balstīta autores piedzīvotajā mormoņu kopienā. ●

Avots: Ogres Vēstis

Datums: 17-10-2023

Pasaules diktāts latviešu valodā

Sestdien, 14. oktobrī, plkst. 12.15 vienlaikus Latvijā un citviet pasaulē jau devīto reizi norisināsies pasaules diktāta latviešu valodā rakstīšana. Lai novērtētu savas zināšanas, ikviens var pievienoties iniciatīvai un rakstīt diktātu attālināti vai klātienē.

Jūrmalā diktāta rakstīšana klātienē norisināsies Majoru vidusskolā Rīgas ielā 3. Diktāta tekstu lasīs Jūrmalas teātra aktieris Ģirts Alsters. Reģistrēties klātienē rakstīšanai būs iespējams arī neilgi pirms diktāta sākuma norises vietā. Aicinām ņemt vērā, ka vietu skaits ir ierobežots.

Diktātu iespējams rakstīt arī attālināti – šai dalības formai nav nepieciešama iepriekšpieteikšanās, taču dalībniekam ir jāizveido lietotāja konts vietnē raksti.org.

Attālinātajai dalībai diktāts tiks translēts tiešajā ēterā Latvijas Radio 1, Latvijas Televīzijā un Latvijas sabiedrisko mediju portālā “Lsm.lv”, kā arī diktāta tīmekļvietnē. Katru gadu kāds no mūsdienu latviešu rakstniekiem rada aptuveni 300 vārdu garu tekstu, šogad par diktāta autoru izvēlēts rakstnieks Māris Bērziņš. Tekstu lasīs Latvijas Nacionālā teātra aktrise Agnese Budovska.

Pasaules diktāts latviešu valodā ir privāta iniciatīva, kuras mērķis ir attīstīt prasmi rakstīt latviski, audzināt cieņu pret latviešu valodu un stiprināt tās saknes mūsdienu multikulturālajā vidē, kā arī aicināt cittautiešus labāk apgūt latviešu valodu. Diktāta rakstīšana ir brīvprātīgs bez-

maksas pasākums. Pērn iniciatīvā piedalījās 2000 interesentu no 29 valstīm.

Aicinām jūrmalniekus piedalīties pasākumā un pārbaudīt savas zināšanas! Labojot diktātu, atzīmes netiks liktas, taču būs norādītas ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas un to skaits, lai ikviens interesents varētu novērtēt savas zināšanas. Labāko rezultātu ieguvēji tiks apbalvoti ar teātra biļetēm no Latvijas Nacionālā teātra un vērtīgām grāmatām no diktāta partneriem – Latviešu valodas aģentūras, Jāņa Rozes grāmatnīcas un izdevniecības “Zvaigzne ABC”.

JŪRMALAS IZGLĪTĪBAS PĀRVALDE

Avots: Jūrmalas Avīze

Datums: Oktobris, 2023

“Juku jukām” dzejnieka mājas pagalmā

Dziesmas un dzejas vakars Pētera Brūvera mājas “Kalēji” pagalmā.

Ulbrokas Meža kapi.

Folka roka grupas “Juuk” uzstāšanās.

2023. gada 8. septembris.

Ir pietdienas vakars, kad notiek dziesmas un dzejas notikums Pētera Brūvera mājas “Kalēji” pagalmā, kas jau devīto reizi pulcina Dzejas dienas dalībniekus un klausītājus.

Meža ieloka iekārtotajā laukumā, īpaši daudzskaitlīgi neaicinātiem odiem, tīkams vakars. No otras puses, klātesošo nemīlīgi aplausi skatuves virzienā. Šajā vakarā dzeja elpo ar tevi, mani, ar katru no mums. Jāņa Elsberga dzejoļu priekšlasījums no jaunākā dzejoļu krājuma “Bez variantiem” nav tikai acumirklis, bet ļoti svarīga sajūta, lai iemīlētos tekstā, vārdos un dzejniekā. Dzeja elpo patiesības un jūtu kategorijās, to caurstrāvo skaistums, mīlas un pagājības lirika. “Kā man uzdevināt tev/Savu rudenī/Un palikt bezlaikā dzīvam? Tāds ir jautājums./Ar kolēģi Šekspīru padomāsim par to).” Laika kategorijās šajā krājumā sapņi un īstenība mijas ar neticību, neziņu un nevēlēšanos kādam ko lūgt. Grūti elpot, kad vajag brīvu elpu! “Pienākums elpot tiek pildīts”. Sarakstītie dzejoļi dzejnieka prātā rada nemieru un “liek

atgriezties tajos dzīves brīžos, kuros tie tapuši”. Neizpaliek arī dzejoļos paustā neprātīgā laimes sajūta – “kūkainis uzkrita, iekārtojās ērti un netraucēti, atrada mani par labu esam, nēmās skūpstīt un netišām iezīdās tā, ka pats vairs netika prom, un atdeva man pilnīgi visu, kas vien viņam bija, ko dot, un kopš tā laika es biju, esmu un vienmēr būšu tā kukaiņa ķertis”. Mūsaprāt, lielā mērā Jāņa Elsberga dzeja, acumirkļa izjūta saduras ar vārdu un ir radniecīga Pētera Brūvera dzejas sajūtām, lai atgādinātu, kas mēs esam valodas ziņā.

Šo lielisko sajūtu pastiprina balādiskie dziesmu teksti. Grupa “Juuk” jaunākā albuma “Mulķa stabule” dziesmām izvēlējušies Pētera Brūvera vienu dzejoļu un trīs tulkojumus no krājuma “Divpadsmit metieni. Dzejas un atdzejas”.

Folka un roka grupa “Juuk” ir muzikāla apvienība, kas klātesošos

klausītājus aizved latviešu un lietuvišu autoru dzejiskā ceļojumā. Pēters Brūveris, Antans Jonīns, Henriks Radauskis un citi sacerētāji izvēlēti par dziesmu tekstu autoriem grupas atskaņotajām dziesmām. Ar seno stāstnieku, muzikālo formu, dzejnieku tekstiem, folka tradīciju, tās mainīgumu un mūziķu personīgo pieredzi saklausām tēmu aktualitāti un ieeļojam Dzejas dienu pasākumu “Kalējos”.

“Kalēji” ir viensēta, kuru 1930. gadā cēlis kalējs Jānis Generts. Pētera Brūvera dzimtās mājas, kurās 1964. gadā vecāki Viija un Pāvels Brūveri kļūst par saimniekiem. Šeit arī iedibināta paša dzejnieka iedomāta balva – kuvalda, veseris, āmurs –, kas 1996. gadā vienviet nonākušiem dzejdarim tiek darīts zināms. Starp viņiem Aivars Neibarts, Edvīns Raups, Maira Asare, Māris Salējs, Juris Kunoss.

Ideju par balvām Ulbrokas biblio-

tēka pārrādījusi koka priekšmetos, kas no 2015. gada ir kļuvuši par Dzejas dienas goda balvu. Tai kalēja mājas, kalēja amatam piedienīgs izskats, un tos ik gadu izgatavo koka lietu amatnieks Jānis Graždanovičs. Šogad izvēlētais koks ir Ukrainas ozols un Latvijas priede.

Pirmie balvas saņēmēji 2015. gada 11. septembrī rakstījuši “*Ļoti omulīga lauku sēta un patikama kompānija Brūvera garā – zelta kuvaldas kavaleri: Dainis Gintals, Mindaugs Nastarovičs, Artūrs Vaļonis, Giedre Kazlauskaitē*”.

Dzejas dienas 2023 – “Dzeja elpo” koka āmuru, vērtīgāko kalēja darba rīku, sapņam grupas “Juuk” dalībnieki Sniedze Prauliņa, Oskars Jansons, Edgars Šubrovskis un producete Sabine Vandāna. Saliedētākā pasākuma vadītāja Liēga Piešiņa un dzejas dienas notikuma dokumentētājs Roberts Skrajāns.

Esam notikumu un siltu sajūtu varā, kuram neiztrūkstošī seko autogrāfu izgūšanas laiks. Atbilstoši Dzejas dienas 2023 moto – *Dzeja ir priekš un bēdās, mierā un karā, nomodā un sapnī, pavasarī un rudenī, ielpā un izelpā. Dzeja elpo ar tevi.*

Laikā un vietā, kad kaut kas pajūk, izjūk vai vienkārši jūk, vienmēr veidojas kas jauns un elegants. Ar to saistāms ne tikai grupas “Juuk” nosaukums, bet gan grupas muzikālā darbība, par to liecina klāt neesošā dzejnieka Jāņa Elsberga, bet Ulda Bērziņa dalība un dzejnieka Pētera Brūvera ģimenes locekļu daļēja līdzdalība.

Ulbrokas bibliotēka pateicas visiem par klātesamību, sirsnību un dāvāto siltumu.

Uz tikšanos nākamgad, kad Dzejas dienas “Kalējos” tiks rīkotas desmito reizi.

Daiga Brigmane,
Ulbrokas bibliotēkas vadītāja

Muzikālā dzejas autobusa 3. ceļojums pa Ropažu novada lielceļiem

“Rudens sarunājas ar zīlēm un āboliem, kļavu lapas saucēkstas par mīlestību, aprunā cita citu, un tava dvēsele rudenī skanēt skan...”
/S. Radīņa/
Klāt atkal septembris ar Dzejas

dienām, ar jauniem dzejoļiem un grāmatām, ar jaunu dzejnieku paudzi. Ropažu novada iedzīvotāji ar prieku piedalījās muzikālā dzejas autobusa 3. ceļojumā, kas apstājās dažādās pieturvietās:

Garkalnē – 7.b klases audzēkņu dzejas lasījumi (O. Vācietis, Ā. Elksne, I. Ziedonis u. c.);

Ulbrokā – tikšanās ar latviešu literāti Gunitu Krilovu. Saruna par literatūru un to, cik šodien viegli

vai grūti, iespējami vai neiespējami saglabāt spēju būt (latviešu literāte, vecāku organizācijas *mammāmuntētiem.lv* redaktore. 2019. gadā debitējusi ar romānu “Driftā tikai lēdijas”, 2021. gadā iznācis viņas otrais romāns “Cukursaldā”);

Sauriešos – dzeju lasa Iveta Razgale (2 dzejoļu krājumu autore – “Reizēm klusumā” (2016), “Kad paliec ar sevi” (2023));

Zaķumuižā – bērnu grāmatu autore, novadniece EVIJA GULBE ar dzejoļu degustāciju “VASARA BURČINĀS”;

Ropažos – atraktīvās dziedātājas JENNY MAY personīgi stāsti no dzīves un dzīvā uzstāšanās (no popmūzikas līdz šūpuļdziesmām un klasiskajai dziedāšanai);

Vangāzos – pilsētas jauno dzejnieku dzejas performance “Kad dvēsele dzied, top dzeja un ne tikai!”.

Dzejas dienas ir svētki klausītājiem un arī dzejniekiem, kas atstāj

pēdas, iedvesmu, radošo domu lietojumu par atmiņā saglabātajiem dabas iespaidiem, par īpatniem gadījumiem, romantiku, saskarsmi ar citiem vai par ko citu pieredzēto, un šie dzīves notikumi skaisti ievēti kā pērles dzejas rindās... rudens lapkrīša un pārdomu laikā.

Ar prieku iepazīnām Ropažu novada dzīvojošus un lasītājus ieteiktus dzejniekus: Gunitu Krilovu, Ivetu Razgali, Eviju Gulbi un dziedātāju Jenny May.. Dzejas pieturās interesentiem bija sarunas, jautājumi un atbildes, kas savstarpējā ieinteresētībā mijās. Klausītāji ar prieku degustēja dzejoļus dažādās noskaņās un mājup devās ar pozitīvām emocijām. Rudens elpas vieglumā sev dzejas prieku dāvājām. Paldies visiem dalībniekiem par kopā būšanu un jauko atmosfēru! Paldies Ropažu novada pašvaldībai par atbalstu šā pasākuma organizēšanā!

Vangāzu pilsētas
bibliotēkas kolektīvs

Sērenē jauna tradīcija

Sērenes pagasta bibliotēkā tiek dibināta jauna tradīcija — "Lasītāju klubiņa" tikšanās.

GINTA GRINCĒVIČA

Tās plānotas katra mēneša pirmajā ceturtdienā pulksten 14, pirmā sanāksšana notiks 2. novembrī. Iecerēs autore ir Sērenes pagasta bibliotēkas vadītāja Rea Vovere, kura, uzsākot strādāt grāmatu krātuvē, zināja, ka vēlas pagastā iedzīvināt šādu tradīciju. Apdomīgi izvēlēts piemērotākais laiks — gada tumšākie mēneši, kad lauku darbi apdarīti un lasītāju aktivitāte ir lielāka. "Mērķauditorija ir senioru vecuma lasītāji, kuriem ir vairāk laika lasīt grāmatas. Pēc bibliotēkas apmeklētāju statistikas redzu, ka tieši šī kategorija ir visaktīvāk pārstāvēta. Seniori labprāt dalās ar atziņām par izlasīto," stāsta R. Vovere.

Pirmajā "Lasītāju klubiņa" tikšanās reizē kopīgi izlems, kā darboties, kādas grāmatas lasīt. Lasītāju klubiņu prakses atšķiras — vieni lasa konkrētu grāmatu, citi — dažādas un tad dalās vērtējumā, bibliotēkas vadītāja sanākušos iepazīstinās ar tendencēm un "Lasītāju klubiņa" iespējām. Pirmajā tikšanās reizē R. Vovere aicinās atcerēties bērnības mīļāko grāmatu, ja tā ir saglabājusies — vēlams paņemt to līdzi, ja nē, būs iespējams grāmatu pameklēt bibliotēkas plauktos. ♦

TOP JOSTA. "Baltaines" sievas ne tikai ir lielas dziedātājas, tautisko tradīciju zinātājas, labas kulināres, bet arī čaklas rokdarbnieces. Jau rakstijām, ka divus mēnešus Kokneses bibliotēkā bija skatāmi biedrības "Baltaine" rokdarbnieču darbi. Tie ir dažādi — zeķes un cimdi, austi lakati, jostiņas, lelles un tamborēti dzīvnieceiņi, tamborētas un adītas čibiņas, knipelētas apkaklītes, izšūtas sedziņas, aubes, pīti trauciņi un pat gleznas! Izstādes noslēguma dienā bija iespēja tikties ar rokdarbniecēm Annu Dzalbi, Spodru Briedi, Elgu Grigāni, Lidiju Kraukli, Olgu Kovaļevsku, Dinu Jansoni un izzināt darbu tapšanas noslēpumus. Attēlā — kā Dinai Jansonei top josta, ar interesi vēro Ingrīda Grūbe (no kreisās) un Anna Pētersone. **Ivetas Skabas foto**

ROTALLIETAS BĒRNU PRIEKAM. Aizvadītajā nedēļā Kokneses bibliotēkā mājvietu rada jauni iemītnieki — lāči, kakti, zaki, pērtiķēni un citi dzīvnieciņi. Sākās viss ar sludinājumu "Facebook", ka tiek dāvinātas rotalļietas. Neviens tam neatsaucās, taču tas ieinteresēja Kokneses bibliotēkas bibliotekāri Ingrīdu Grūbi. Viņa pieteicās, un rotalļietas tika nogādātas bibliotēkā. "Rikoties ar tām varam pēc saviem ieskatiem. Sestdienās, vakaros un lietainajās dienās vecākiem un vecvecākiem līdzi atnāk mazie bērni, un viņi grib izspēlēties, bet spēlējoties var tikt līdzi grāmatai. Pieaugušie par šīm rotalļietām priecājas, kur nu vēl bērni! Kaut kas no šīs kolekcijas paliks arī bibliotēkai," saka Ingrīda Grūbe. Bibliotekāre aicina sekot līdzi informācijai, jo tiks doti arī kādi īpaši uzdevumi, kas būs saistīti ar bibliotēku un kas noteikti būs pa spēkam mazākajiem apmeklētājiem. Līdz novembra beigām uz bibliotēku var atnākt parotālāties, uzspēlēt teātri, ja kāda rotalļieta iekrīt sirdi, paņemt līdzi uz mājām. Var arī kādu mantīnu, kas mājās, samainīt pret bibliotēkā esošo. Attēlā — mazie ridzīnieki Elīze un Klāvs uz bibliotēku bija atnākuši līdzi vecmāmiņai un labprāt paspēlējās ar mikstajām rotalļietām. **Ivetas Skabas foto**

Avots: Staburags

Datums: 17-10-2023

Limbažos diskutē par pieaugušo izglītību

Limbažu Galvenajā bibliotēkā notika Valsts izglītības attīstības aģentūras organizēta diskusija par pieaugušo izglītību (PI). Tā kā šī Izglītības un zinātnes ministrijas aģentūra patlaban izstrādā jaunu pieaugušo izglītības konceptu, svarīgi izzināt dažādu mērķgrupu pieredzi un vajadzības PI jomā. Diskusijas moderatore bija Madara Narņicka, kura ir arī Valmieras Attīstības aģentūras projektu eksperte.

Jautājumu loks vairāk nekā divas stundas ilgajā diskusijā bija plašs – gan pieaugušo iesaiste izglītībā, viņu mācību motivācija, vajadzības mācīties, gan izglītošanās procesa kvalitāte, rezultāti un valsts atbalsta pasākumi PI. Jau sākumā M. Narņicka uzsvēra, ka uz šiem jautājumiem nav pareizu vai nepareizu atbilžu, svarīgi ir dalībnieku viedokļi. Un tie tika izteikti, galvenokārt balstoties uz katra personīgo pieredzi.

Diskusijā 11 cilvēku pārstāvēja dažādas grupas – gan tos, kuri izmantojuši iespējas pilnveidot zināšanas un prasmes Eiropas Sociālā fonda projektā *Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide*, gan tos, kuri atraduši citus ceļus tālākizglītībai, profesijas maiņai. Daudzveidīga bija diskusijas grupa arī darbības jomu, dzimuma un vecuma ziņā – gan trīsdesmit un četrdesmitgadnieki, gan nodarbinātie pirmspensijas un pensijas vecuma ļaudis. Diskusijas fokusa jautājumi galvenokārt bija saistīti ar PI izvērtējumu un nepieciešamajām aktivitātēm turpmāk.

Pārrunājot pašreizējo valsts atbalstu

Diskusijas dalībnieki pārrunā, kādas aktivitātes turpmāk nepieciešamas pieaugušo izglītībā

PI, pozitīvi tika vērtēts salīdzinoši ievērojamais Eiropas struktūrfondu un valsts finansējums dažādos projektos, tomēr dalībnieki atzina, ka ne vienmēr mācības bijušas kvalitatīvas. Tika minēti piemēri, kad mācību iestāžu reklāmas par programmām neatbilda reālajam piedāvājumam. Izkristalizējās viedoklis, ka nepieciešama PI platforma latviešu valodā, jo šobrīd plašais piedāvājums starptautiskajās platformās valodas barjeras dēļ visiem nav pieejams. Diskusijas dalībnieki atzina, ka, izvēloties, ko mācīties, galvenais ir vajadzības, ko nosaka pārmaiņas sabiedrībā, darba vidē, arī paša vēlme kaut ko mainīt. Būtiska ir spēja ne tikai iekļauties darba tirgū, bet arī konkurēt, un to nodrošina jaunas prasmes, ko var iegūt, nemitīgi mācoties. Vērtīgi turpmāk būtu apgūt ne tikai datorzinības, finanšu prātību, bet arī psiholoģijas un citas aktuālas programmas. Diskusijā par labāko mācību režīmu iz-

skanēja atziņa, ka vērtīga būtu hibrīda forma – kad mācību darbs klātienē mijas ar tiešsaistes nodarbībām interesentam vēlamā laikā. Diemžēl to šobrīd Limbažu novadā izglītotāju trūkuma dēļ grūti nodrošināt. Daloties pieredzē par mācību procesu, diskusijas dalībnieki atzina, ka ne visai veiksmīgu pasniedzēju darbu dažkārt kompensē pieredzējuši kolēģi mācību grupā. Viņi, tāpat kā ģimenes locekļi un draugi, spēj arī motivēt sasniegt labāku mācību rezultātu. Par mācību noslēguma pārbaudījumiem runātāji bija vienprātīgi – tie nedrīkst būt saistīti tikai ar teoriju.

Šādas fokusgrupu diskusijas notiek visā Latvijā. Rezultāti tiks apkopoti un izmantoti, izstrādājot jauno pieeju PI.

*Vaira ĀBELE,
Limbažu novada Izglītības pārvaldes
izglītības darba speciāliste
Beātes KOŽINAS foto*

Skultē var priecāties par ziedu gleznām

Šomēnes Skultes bibliotēkā skatāma rīdzinieka Ulda Krauzes gleznu izstāde *Ziedi*. Tajā apkopoti dažāda formāta darbi ar ziediem, kā arī jūrmalas skatiem. Autoram bijis jau pārdesmit izstāžu, bet Skultē tāda ir pirmoreiz. Ar šo pusī māksliniekam ir ciešas saites. Uz Skulti U. Krauze dodas apciemot radus, iecienījis vietējo tirgu un savulaik spēlējis šejienes amatierteātrī. Gan bibliotēkas vadītāja Rita Lavendele, gan apmeklētāji priecājas par skaistajām gleznām. Bibliotēkā skatāmas dažas tematiskās izstādes, kas mainās. Patlaban top viena par godu Alfrēda Nobela 190. jubilejai, bet multifunkcionālajā Skultes centrā – mākslinieces Agijas Stakas ilustrēto bērnu grāmatu izstāde.

Salacgrīvas bibliotēkā baudīja Marokas ceļojuma stāstus

Oktobra pirmajā ceturtdienā, kad lietus gāzās no debesīm vai visu dienu, kad vējš pret vakaru pieņēmas spēkā, Salacgrīvas bibliotēkā mirkli sabijām ļoti karstajā Marokas vasarā. Meitenes no Salacgrīvas vidusskolas Nellija Zvejniece un Elīza Elizabete Gederta vēstīja par savu šīsvasaras piedzīvojumu – 20 dienu braucienu ar autobusu uz Maroku.

Abas interesanti stāstīja par šīm aizraujošajām dienām, iespaidi tika atklāti arī fotogrāfijās un video. Šādos ceļojumos nebūt nav viegli, tomēr grūtākās bijušas garās stundas ceļā un arī gulēšana autobusā. Bet ieguvumu ir daudz: piedzīvojums,

Salacgrīvas vidusskolas audzēknes Nellija Zvejniece (no kreisās) un Elīza Elizabete Gederta, stāstot un rādot ceļojumā uz Maroku piedzīvoto

citu valstu iepazīšana, sevis pārvarēšana grūtos brīžos, jaunu draugu iegūšana...

Vai zini, kas ir *Fisom.lv*? Ja esi bērns vai jauns cilvēks, tad tā ir iespēja doties ceļojumos salīdzinoši lēti, arī iespēja pašam darboties šajā organizācijā. Ceļojumos dodies ar autobusu. Iespējams papildus dabūt arī brokastis. Ja arī tevi interesē ceļošana, skati *Fisom.lv* mājaslapu, kur

jau publicēta informācija par nākamajiem ceļojumiem, vai arī droši sazinies ar abām meitenēm sociālajā vietnē *Facebook.com*, lai uzzinātu, kā tas īsti ir.

Paldies, meitenes, par jauko vakaru! Paldies par Marokas tēju un gardumiem!

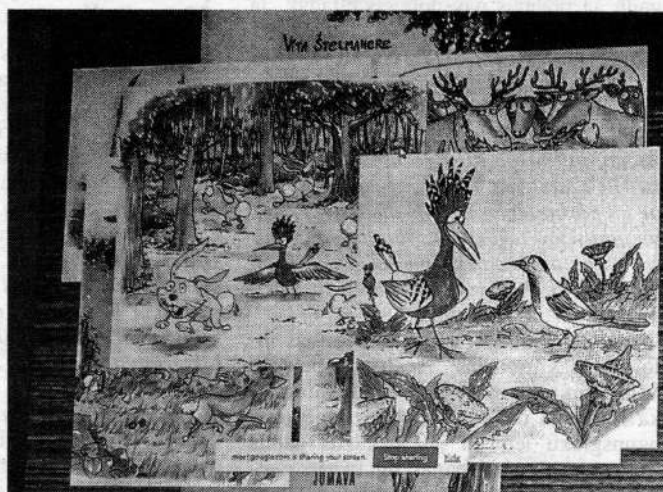
Inta BALODE
Diānas GEDERTAS foto

Alojā virtuāla tikšanās ar bērnu grāmatu autori Vitu Štelmaheri

Trešdien Alojā Ausekļa vidusskolas jaunāko klašu skolēniem satikšanās un saruna ar bērnu grāmatu autori Vitu Štelmaheri noritēja tiešsaistē. Ar sevi iepazīstinot, autore uzsvēra, ka viņai vienmēr ļoti patīcis un joprojām patīk lasīt grāmatas. Pirmais mēģinājums pašai kaut ko uzrakstīt bijis jau vidusskolas laikā.

Bērņus ar savām grāmatām V. Štelmahere iepazīstināja ļoti interesantā un ilustratīvā prezentācijā, kā arī ar aizrautīgu stāstu. No 16 pašas izdevumiem autore jaunāko klašu skolēniem veltījusi 10: *Piglas stāsti* trīs sērijās, *Uzmanību! Rafi nāk!*, *Gliemeziņa Glika diena*, *Pupuķa Ukša dziesmu svētki*, *Ziemassvētku vecītis Rīgā*, *Zobu bruņinieks*, *Piena brālības slepenā misija* un *Izpeldēsieties mežā!*.

Ieskats Vitas Štelmaheres grāmatu ilustrācijās

Tikšanās noslēgumā stāstniece ar ekrāna starpniecību skolēniem fotogrāfijās parādīja un pastāstīja par savu grāmatu varoni – četrkājaino draugu Rafi, čaučau šķirnes suni. Rafi jau sasniedzis 13 gadu vecumu un klātienē bērņus vairs neapņem, taču četrkāja biogrāfijā ir 88 uzstāšanās reizes, paviesojoties kopumā 53 pilsētās. Atsaucoties rakstniecei aicinājumam

uzdot viņai jautājumus, protams, visvairāk tika jautāts tieši par Rafi.

Tikšanos ar V. Štelmaheri atbalstīja Valsts kultūrkapitāla fonds Alojā pilsētas bibliotēkas projektā *Satikšanās ar radošām personībām*.

Sarmīte FRĪDENFELDE,
Alojas pilsētas bibliotēkas vadītāja